

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' דברים • א - ה אב

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון מד (תתשמ"ה)

תוכן ה'פלפול' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' מסעי העעל"ט

ואפ"ל בדרך דרוש, בהקדם מה שמבואר במפיו דאלה מסעי בני ישראל הוא ר"ת של ד' גלויות אדום מדי בבל יון, והנה אחז"ל (ויק"ר פי"ח, ג) דאילו לא עשו את העגל היה לבני חירות עולם משעבוד גלויות, וזה שאמה"כ, אלה על ידי שחטאו באותו מעשה באמרם 'אלה' אלהיך ישראל וגו', עי"ז נתבטל מהם מעלת החירות שניתן להם בהר סיני ובגין כך גלו שוב בארבע גלויות (עיין ילק"ר בשם הרמ"ע, ייט"ל, מלא העומר, ועוד).

ויש לרמז גם לפשוטו של מקרא דהנה אחז"ל כל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים, ועז"א דע"י אלה שחטאו באותו מעשה פסלו ואבדו את המעלה הראשונה שזכו בה בהר סיני לחירות עולם, ובכך נגזר עליהם ארבע גלויות שנרמזו בר"ת אלה מסעי בני ישראל, כי בתחלה אשר יצאו ממצרים לצבאותם רצ"ל שהיו מיועדים לחירות עולם כמ"ש (שמות יב, נא) ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם, דנתייחס ההוצאה להשי"ת אשר מעשיו נצחיים, ואולם ע"י שאמרו "אלה" נגרם שיצטרכו עוד למסעות נוספות בד' גלויות. ואולם הרי כתבו המפוי' דלפימ"ד בגמ' שבת (דף פ"ח ע"א) עה"פ ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רב אבדימי ב"ח בר חסא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם

בתוה"ק אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' וגו', ובסוף פר' מטות וילכו בני מכיר בן מנשה גלעדה וילכדה וגו', ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה וישב בה וגו', ויש לבאר סמיכות הכתובים. במד"ר (פכ"ג ס"א) וכן במדרש תנחומא ריש פרשתין, הלכה מי שהיה נרדף מן הגוים או מן הלסטים מהו שיחלל את השבת, כך שנו רבותינו מי שהיה נרדף מן הגוים או מן הלסטים מחלל את השבת בשביל למלט את נפשו, וכך אנו מוצאין בדוד כשביקש שאול להרגו ברח ממנו ונמלט וכו', ויל"ב מה נסתפק בשאלתו אטו לא ידע דפיקו"נ דוחה שבת, גם יל"ב שייכות השאלה לפרשתין, ובמד"ת בהמשך הדברים, ומנין שפקוח נפש דוחה את השבת דכתיב (ויקרא י"ח) ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם ולא שימות בהם, וכתוב במילה (שם י"ב) וביום השמיני ימול וגו' ימול ואפי' בשבת והלא דברים ק"ו ומה מילה שהוא אחד מרמ"ח איברים שבאדם דוחה את השבת כל גופו של אדם עאכ"ו. ויש לבאר כיון דכבר הוכיח דין פיקו"נ מקרא וחי בהם, למה הביא גם הך ק"ו ממילה ובפרט דבסוגי' דגמ' ביומא (דף פ"ה ע"ב) הנך ב' ילפותות נינהו ולא אזדו אהדדו.

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

אונס, דבעושה מחמת יראה שלא יטלו את שלו שפיר חשוב אונס עי"ש, ועפי"ז מסיק הפרשת דרכים דהכלל העולה בידינו מתורתו של המהרי"ק, דמאי דחשיבי אנוסים בקבלת ושבועת ערבות מואב היינו משום שהיו ישראל מוחזקים מכבר באר"י וכשנתייראו שלא יכניסם לאר"י נחשב אונס, עי"ש.

ומכבר אמרתי דלפי"ז דנחשבו כאנוסים משום דכבר ניתנה להם אר"י מהאבות ונתייראו שאם לא יקבלו התורה יטלוהו מהם, א"כ י"ל דה"נ במתן תורה מה דנחשבו לאנוסים, כי נתייראו שאם לא יסכימו לקבל התורה יטלו מהם ירושת הארץ, וזה גופא היה כפיית ההר, דהודיעם השי"ת דאם לא יקבלו את התורה לא יכנסו לארץ ויניעם במדבר, וז"ש שם תהא קבורתכם, שיהא משכנם במדבר כל ימי חייהם, אלא דכ"ז אתיא רק אם אר"י היה כבר מוחזק מאבותינו דבלא"ה הרי היה רק כמניעת טובה דלא חשוב אונס בכך (ושמחתי שהראוני שכעי"ז כתב בס' חוזה דוד על תהלים מזמור ק"ו ד"ה והנה, דף קע"ד ע"ב).

היוצלמ"ז דאי אר"י היתה מוחזקת לאבותינו היה להם טענת מודעא על קבלת התורה. וכעי"ז בסגנון אחר כתב הגה"ק מאוסטראווצא זצ"ל במאיר עיני חכמים (מהדו"ק ח"ב דרוש ז', דרוש א' לש"ש אות ו') בתו"ד, דהקשו המפול' במ"ד דמודעא רבא וכו' מהא דקי"ל דתליוהו וזבין זביניה זביני, וא"כ אע"פ שהיו אנוסים לקבל התורה מ"מ כיון דניתנה לנו אר"י בגין קבלת התורה כמ"ש ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבור ישמרו חוקיו ותורותיו ינצורו (תהלים קה, מד), א"כ חל הקבלה גם באונס, מדין תליוהו וזבין, אלא דתינח אם אר"י לא היה מוחזקת לנו מאבותינו ורק בשעת קבלת התורה ניתנה הארץ א"כ הו"ל בכלל תליוהו וזבין, וממילא דליכא טענת מודעא וכו', אבל א"נ דאר"י כבר היתה מוחזקת בידינו וירושה הוא לנו מאבותינו נמצא דלא קיבלו

מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, אראב"י מכאן מודעא רבה לאורייתא, פרש"י שאם יזמינם לדין וכו' יש להם תשובה שקיבלוה באונס, מעתה לפי"ז אין לחשוב אותו מעשה לעון, דהרי לא חטאו אלא בשיתוף כדאי' בסנהדרין (דף ס"ג ע"א), ובתוס' (סנהדרין שם סוד"ה אסור) דב"נ לא הוזהרו על שיתוף שם שמים וד"א, וכ"פ הרמ"א (או"ח סי' קנ"ו), מעתה לא היה ראוי לחשוב לעון.

אלא דהתוס' בשבת שם (ד"ה מודעא) הקשו על מ"ש דמודעא רבא לאורייתא מהא דאי' בנדרים (דף כ"ה ע"א) שכרת משה ברית עם ישראל בערבות מואב על התורה והמצות והשביעם על כך, ות"י ר"ת דע"פ הדיבור היה והוה כבע"כ עי"ש, ובפרשת דרכים (דרך הערבה, דרוש כ"ב) הקשה ע"ז דהיאך נימא דעצם גזירת ה' חשוב אונס, הרי עד כאן לא קאמר ראב"י רק משום כפיית ההר וא"כ בערבות מואב שלא כפה עליהם ההר לא מיקרי אונס, והביא מש"כ המרדכי (מס' שבועות, סי' תשנ"ז), בשם הר"י דהתם היו יראים מהקב"ה שלא יכניסם לארץ שהיה להם להכנס לאלתר, ומבאר הפר"ד דכיון שכבר היו בגבולה של אר"י ואז אמר להם משה מפי ה' שיקבלו התורה באלה ושבועה הו"ל כאילו א"ל בפירוש שאם אינם מקבלים עליהם עליהם התורה לא יכניסם לארץ, ואולם המהרי"ק (שורש קס"ו) הק' ע"ז דבגין כך שנתיראו שלא יכניסם לארץ אכתי לא חשוב אונס, דמניעת הטובה לא נחשב אונס, והביא בשם מהר"ם בשם הר"י, דהיו אנוסים מחמת פחד שלא יביאם לאר"י ויניעם במדבר, והיינו דמפני מניעת הטובה בלבד עדיין לא חשוב אונס אלא דמחמת האיום שישארו במדבר מש"ה הו"ל אונס.

והוסיף המהרי"ק דאף לפי גרסת המרדכי י"ל דמש"ה חשוב אונס כיון דכבר ניתנה להם אר"י, דירושה הוא מאבותינו, והם נתייראו שאם לא יקבלו התורה יטלוהו מהם לכן שפיר חשוב

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה ליב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

תנצבה.

בתקט"ו תפילות עבור כך, הרי אמז"ל דחשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה (ברכות דף ו' ע"א), וכבר גלוי וידוע לפניו ית"ש כי חשקה נפשו להיכנס לארץ ולקיים מצוותיה, וא"כ מאיזה טעם הפציר והתפלל שוב ושוב.

אמנם י"ל עפי"מ שהארכנו במק"א בהא דקי"ל דבחישוב לעשות מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, אם הו"ל כאילו עשה בפועל ממש, או דרק הו"ל במעלת העושה אבל סו"ס לא הוי כאילו עשה ממש, והבאנו בזה אריכות מדברי האחרונים, מדברי השבות יעקב (ח"ב סי' י') והטו"ז בהל' ר"ה (סי' תקפ"ה סק"ו) והמהר"ל בגור אריה (פר' בהעלותך ט, א) ואכ"מ להאריך בזה, וי"ל דמהי"ט הפציר מרע"ה כ"כ להכנס לאר"י דס"ל דאע"פ דחשב לעשות מצוה ולא עשאה מעה"כ כאילו עשאה, מ"מ אינו כאילו עשאה ממש בפועל, ועל כן השתוקק בכל אוות נפשו לקיים בפועל את המצוות התלויות בארץ, ולא שיהא רק בגדר כאילו עשאו, ולכן העתיר וביקש אעברה נא ואראה את הארץ.

ויתכן בדרך דרוש, דהא מילתא תליא אי אזלינן בתר מחשבה או בתר מעשה, דאי בכל דבר העיקר הוא המחשבה שבו, א"כ בחישוב לעשות מצוה הרי"ז כאילו עשאו ממש בפועל, כיון שגם כאשר מקיים ועושה המצוה, עיקר הפעולה בשמי מרום הוא מצד מחשבתו הטובה דברעותא דליבא תליא מילתא, ולכן בחשב לעשות אלא שנאנס ולא היה יכול לעשותה בפועל הרי"ז כאילו הוא ממש במדריגה זו. אבל אי בתר מעשה אזלינן, א"כ לא אמרינן דבחישוב לעשות הו"ל כאילו ממש עשאה בפועל, שהרי בעשיה בפועל יש לו מעלה מצד העשיה ולא רק מצד המחשבה, והא דהו"ל כאילו עשה היינו דגם ע"ז מקבל שכר, ודו"ק.

נודע מש"כ הקדמונים שאלמלא היה מרע"ה נכנס לאר"י לא היה נחרב ביהמ"ק ולא היו שולטים עליהם כל אומה ולשון להגלותם מן הארץ, ומה שנחרב הבית וגלו בג"י הוא בגין שלא הגין עליהם זכותא דמשה רעיא מהימנא שלא זכה להכנס לארץ,

מאומה עבור קבלת התורה, א"כ הו"ל בכלל תליוהו ויהיב דלאו מידי הוא, ושפיר איכא טענת מודעא עי"ש, היוצלמ"ז דכל האי טענת מודעא על קבלת התורה לא שייך אלא א"נ דאר"י כבר היתה מוחזקת לאבותינו.

והנה ביושב אהלים (פר' וארא דף קל"ג ע"א) הביא בשם המפוי, דאברהם אבינו קנה את הארץ מדין הבטה בהפקר, כדכתיב (בראשית יג, יד-טו) שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתנגה ולזרעך עד עולם, ויל"פ דהשי"ת אמר לאברהם אבינו שיקנה את הארץ בהבטה דהקב"ה הפקיע את הארץ מיד אוה"ע והו"ל הפקר, ושוב זכה בה אברהם אבינו בהבטה, עי"ש, והנה בגמ' ב"מ (דף קי"ח ע"א) דהבטה בהפקר תנאי הוא, נמצא לפי"ז דבכך תליא אם אברהם אבינו קנה את הארץ ומוחזקת לנו מאבותינו, דלמ"ד דהבטה בהפקר קונה שפיר קנה אברהם אבינו את הארץ, ולמ"ד דהבטה אינה קונה לא זכה אברהם אבינו בארץ.

וכתב עוד שם, דהא דמהני הבטה לקנות בה הגם שלא עשה מאומה, היינו דכיון שהשית מחשבתו ורצונו לזכות בדבר זה סגי בכך לקנותו שיכנס לרשותו ונעשה שלו, וזה סברת המ"ד דהבטה בהפקר קונה דס"ל דמחשבה כמעשה, ומ"ד דהבטה בהפקר אינו קונה ס"ל דבעינן מעשה גמור דמחשבה לא הוי כמעשה, נמצא דאי אזלינן בתר מחשבה והבטה בהפקר קונה, אהני ראיית אברהם וזכה בקנין הארץ, אבל אי לא אזלינן בתר מחשבה הבטה בהפקר אינו קונה לא זכה אברהם בארץ, עי"ש מש"כ בזה לדרכו.

והנה בגמ' סוטה (דף י"ד ע"א) דרש רבי שמלאי מפני מה נתאוה משה רבינו ע"ה ליכנס לאר"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה הרבה מצוות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא באר"י אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, א"ל הקב"ה כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר מעלה אני עליך כאילו עשיתם, וצריך להבין דכיון שכל חפצו של מרע"ה ליכנס לאר"י היה רק כדי לקיים מצות התלויות בארץ א"כ מפני מה הרבה כ"כ

משוקעים בזנות כדחזינן ממעשה דשטים, וכן היה שם במקום ההוא נפיש רוצחים, כדאי במכות (דף ט' ע"ב) גלעד שכיחי רוצחים, וחשש משה רבינו שמקום הרשע יגרום להם להכשל בחטא, על כן הושיב שם גם את חצי שבט מנשה מזרעא דיוסף הצדיק שמסר נפשו לקדש ש"ש, כדי שבכוחו וזכותו יוכלו גם הם לעמוד בצדקתם, עכד"ק.

ועד"ז כתב הגרי"א בתפארת יהונתן (פר' מטות לב, כ) כי לכך נתן להם חצי שבט מנשה, יען כי הם לא חטאו בפעור אלא בעצת מואב, על כן רצה שיעמוד להם זכות יוסף אשר כבש יצרו ולא חטא במצרים בפוטיפרע ויכפר על זה, וע"י כך זכו ג"כ לעבור חלוצים לפני ה', עי"ש.

ואמנם הרי בגמ' (סוטה דף ל"ז ע"ב) פליגי רב ושמואל בקרא ויבוא יוסף לעשות מלאכתו חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות צרכיו נכנס, והתינח למ"ד מלאכתו ממש ודאי שהיה נקי וצדיק מכל נדנוד הרהור עבירה וראוי להגן על יושבי הארץ הזאת, אבל למ"ד לעשות צרכיו נכנס צ"ב איך תגן זכותו והלא להך מ"ד היה פגם כל דהו לפי מעלת קדושתו של יוסף הצדיק. ואף כי עמקו הדברים ברזין עילאין, מ"מ בדרך פטופטי דאו' ע"ד הדרוש י"ל דלפי"ז לא היה ראוי שיגן זכותו על יושבי הארץ שלא יבואו לידי נסיון ח"ו.

אמנם י"ל דאף למ"ד לעשות צרכיו נכנס אהני זכותיה להצילם מכל חטא וקלקול, וזה עפי"מ דאי' בש"ך עה"ת (פר' וישב) דלכאו' וכי יעלה על הדעת לומר על אותו צדיק שנכנס לעשות עבירה ח"ו, אלא זה דומה למה שאחז"ל (סנהדרין דף ק"ז ע"א) בקש דוד לעבוד ע"ז, ואמרו בגמ' דמש"ה רצה לעשות כן לפי שראה שנרדף מבנו ומשאוול, וכדי שלא יתחלל ש"ש ח"ו שלא יאמרו דקוב"ה עביד דינא בלא דינא, לכן רצה לעשות כן, לא לעובדה ממש אלא לפנים עשה כן כדי שיצדיק כל העולם הדין, ועד"ז עשה גם יוסף כשראה עצמו שמכרו אותו כמה מכירות ולא עוד אלא שחיה רעה מתגרת בי, אמר אני אקרב אליה, כי ראה עצמו שאע"פ שיתקרב אליה לא יעשה שום עבירה עמה, עכ"ל, נמצא שהיה זה ליוסף

ע"פ האמור יבואר בטו"ט מאה"כ אלה בגין שטעו ואמרו אלה אלהיך וגו', דא גרמא שיהיו מסעי בני ישראל בד' הגלויות, והיינו דכיון שחטאו באותו מעשה וכדי להגין עליהם מן העונש היה מן ההכרח להמליץ עליהם דמודעא רבה לאורייתא, לומר דהיו אנוסין כי נתייראו שלא יכנסו לארץ, דלא היה רק מניעת הטובה בלבד, שהרי אר"י כבר היתה מוחזקת בידם מירושת אבות, וכמו"כ מה"ט לא היה בגדר תלוהו וזבין, דאע"ג דלא הלך בה אברהם אבינו אלא לארכה ולא לרחבה קנאה ע"י הבטה, דהבטה בהפקר קונה משום דאזלינן בתר המחשבה, ומעתה שמעינן דמחשבה הו"ל כמעשה ממש, ובכן נדחה טענתו של משה להכנס כדי לקיים מצוות התלויות בארץ, דע"י המחשבה מעלה עליו כאילו עשאה בפועל ממש, וממילא כיון שלא פעל מרע"ה בתפילתו ליכנס לאר"י נמשך מכך שבעוה"ר נחרב ביהמ"ק וגלו ישראל בד' גלויות, לפיכך אלה דא גרמא אשר מסעי בני ישראל שהלכו בגלויות, ויומתקו הדברים עפי"מ ש ברבינו בחיי שכתב דמסעות בני רומזים להא דאזלינן בתר מחשבה יעו"ש באריכות, והו"ד בילק"ר שם, ודו"ק.

*

והנה בספר צרור המור (פר' מטות) עורר מפני מה הכניס משה את חצי שבט מנשה שיקבלו נחלה בעבר הירדן, הרי הם לא שאלו דבר, דרק בני ראובן ובני גד הם שביקשו לקבל שם נחלתם, והיאך נכנסו חצי מנשה לכלל עסק זה. וכתב בתו"ד די"ל כי השי"ת הוא שצוה שיהיו חצי שבט מנשה עם ב' השבטים להגן עליהם מכל צרה ומצוקה, לפי ששבט מנשה זרעו של יוסף הצדיק יסוד עולם, שהוא מעמיד העולם ולכן נקרא יוסף אדוני הארץ כדכתיב דבר אדוני הארץ אתנו קשות, וע"י שבט מנשה יעמוד להם זכות יוסף עי"ש.

וכע"ז מתאמריה משמיה דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (ראה בס' מהרי"ד) שלכך קיבלו חצי שבט מנשה נחלה בארץ סיחון, כיון שבמקומות הללו היו דרים במ מואבים כמשאחז"ל (גיטין דף ל"ח ע"א) עמוז ומואב טהרו בסיחון, והמואבים היו

נצרכו לאמתלא דמודעא רבא וכו' כדי להינצל מן העונש, דהיו אנוסים כי יקחו מהם את ירושת הארץ, דשפיר קנה א"א את הארץ דהבטה בהפקר קונה דאזלינן בתר מחשבה, ובגין כך נדחה טענת מרע"ה להכנס לארץ כדי לקיים מצוות התלויות בארץ, כי אהני מחשבתו להחשב לו כמו שעשאם בפועל, ועי"ז נתגלגל חורבן ביהמ"ק, ולכן מסעי בני ישראל, כאמור שהלכו בגולה אחר גולה, ודו"ק.

*

והנה במק"א אמרתי לבאר שאלת המדרש מי שהיה נרדף מן הגוים או מן הלסטים מהו שיחלל את השבת, די"ל ע"פ מ"ש כ"ק אאדמו"ר זצלה"ה בתשו' דברי יציב (ח"ז לקוטים סי' ס"א) להסתפק לגבי חילול שבת בחולה שיש בו סכנה, כשברור שיצטרכו לחלל עליו השבת עד שעה מסויימת, האם מותר להקדים לחלל בשבילו בטרם הגיע זמן הסכנה.

ובפלפול פר' שלח תשכ"ח (י"ס גליון ל"ג) דין כ"ק א"א זצלה"ה בענין זה, וביאר די"ל דדב"ז אם מותר להקדים לחלל שבת כאשר לע"ע עדיין אינו פיקו"נ ויוכל לעשות הרפואה אח"כ, תליא בכך אם שבת הותרה במקום פיקו"נ או דחוויה, דאי שבת רק דחוויה היא אצל פיקו"נ, מסתבר דאסור להקדים לחלל שבת לפני שצריך לה, משא"כ אם הו"ל הותרה י"ל דכל שברור שיש כאן צד של פיקו"נ שרי גם להקדים כמה שעות קודם, עי"ש.

וי"ל דבכגון דא נסתפק המדרש, באופן שלע"ע עדיין אינו בגדר פיקו"נ, אלא דכיון שנרדף מן הגוים הרי הוא עומד לבוא לכלל סכנה שיהא בה פיקו"נ, ונסתפק בהא מילתא אם רשאי להקדים לחלל השבת גם בטרם תבוא הסכנה, גם כשעדיין יהא לו זמן אח"כ להציל עצמו, דשמא שבת הותרה אצל פיקו"נ ושפיר דמי גם להקדים ולחלל את השבת אע"פ שעדיין אינו פיקו"נ לע"ע, או דכל זמן שעדיין אין כאן סכנה אינו רשאי לחלל שבת כיון שיוכל להציל עצמו בשעת הסכנה כשיעמוד במצב של פיקו"נ, ודו"ק. (ושוב הראוני כעי"ז בשפתי מהר"ש וכן בחקל יצחק עי"ש).

רק ע"ד עבירה לשמה כדי לקדש שמו ברבים, וגדולה עבירה לשמה יותר ממצוה שלא לשמה (נזיר דף כ"ג ע"ב).

והנה הגרש"ק בהקדמה לשו"ת טוב טעם ודעת (הל' טריפות, סוף מאמר ד') ביאר הענין דמש"ה גדולה עבירה לשמה משום דמחשבתו הוא לטובה ואזלינן בתר המחשבה שהיא העיקר, ולכן כיון שכוונתו לטובה שפיר דמי וגדולה עבירה לשמה, משא"כ אי אזלינן בתר מעשה לא איכפת לן הכוונה וגם עבירה לשמה בגדר עבירה, עי"ש, נמצא דאי אזלינן בתר מעשה כיון שבפועל עבר על ציווי ה' הרי"ז כעון. וא"ש עפי"ז לפרש בזה דרב ושמואל קאי לשיטתייהו, דשמואל ס"ל לעשות צרכיו נכנס כידוע ממרנא הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, וכ"ה להדיא במדרש הגדול (פר' וישב), והיינו משום דשמואל ס"ל (שבת דף כ"ב ע"א) הלכה כר"ש בגרירה דדבר שאין מתכוין שרי, ומינה דאזלינן בתר המחשבה, לכך מה שנכנס לעשות צרכיו לא הוי עון כלל כיון דנתכוון לש"ש, אבל לרב דס"ל בשבת שם אין הלכה כר"ש דאזלינן בתר מעשה, א"כ בהכרח דמלאכתו ממש דאל"כ יחשב ח"ו עון ליוסף במעשהו, וכיוצ"ב פליגי נמי בשבת (דף נ' ע"א) לגבי חריות של דלק שגדרן לעצים ונמלך עליהן לשיבה, דרב ס"ל דצריך לקשר, ופרש"י לקשרם יחד מבעוד יום להוכיח שלישיבה עומדים, ואם לא קשרם יחד אסור לטלטלן למחר דלא הוי יחוד במחשבה, ולשמואל סגי במה שחשב עליהם, עיי"ש ודו"ק.

ומעתה יבואר היטב סמיכת המקראות, דאמה"כ וילכו בני מכיר בן מנשה גלעדה וילכדה וכו' ויתן משה את הגלעד למכיר בן מנשה וישב בה, וקשה הרי שבט מנשה לא ביקשו כלל לנחול בעבר הירדן, וצ"ל שלכך נתחלקו שבטם לירש גם בארץ סיחון ועוג כדי שתגן עליהם זכותא דיוסף צדיקא, ומוכח דיוסף לא חטא כלל, דאף אי נימא לעשות צרכיו נכנס מ"מ היה בכוונה לש"ש כדי למנוע חילול השם, וגדולה עבירה לשמה, משום דאזלינן בתר המחשבה שהיא העיקר, באשר לכך המשיך הכתוב לומר אלה מה שאמרו 'אלה' במעשה העגל ועי"ז

ושו"ר בשו"ת חסד לאברהם (מהדו"ת, סי' ס"ז, ד"ה ולהיות) שנקט כן, וכתב בתו"ד וז"ל, דלגבי פיקו"נ פשיטא דהותרו כל האיסורים כיון דדרשינן בשילהי יומא מקרא דוחי בהם ולא שימות בהם, הרי בפירוש אמרה תורה שלא ניתנו המצוות כלל רק במקום שאינו נוגע לחיותו להמיתו ואין לך היתר מלא מזה עי"ש, (ואמנם עיין בעטרת חכמים סי' ד' והארכנו בזה במק"א).

ובגמ' ביומא שם קא אסיק רבא דלכולהו ילפותות לפיקו"נ שדוחה שבת אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, דאשכחן ודאי פיקו"נ ספק מנין עי"ש, ונתחבטו המפרשים לבאר סברת הנך תנאי דלא דרשי מוחי בהם מנ"ל דעל ספק פיקו"נ ג"כ מחללין את השבת (דנראה שהוא דבר המוסכם ושוה לכל, דאל"ה מאי קאמר דאית להו פירכא ספק מנין דלמא ס"ל דאינו דוחה).

ומכבר אמרתי בזה, עפי"ד כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (פלפול פר' שלח, שמבה"ח תמוז תשמ"ג, קובץ ד"ת ח"ד גליון מ"ד) שעורר בהאי ענינא דפיקו"נ דוחה שבת, לשיטת המהרי"ק (שורש קל"ז (קצ"ג)) בהא דיבמות (דף קכ"א ע"ב) דההוא עכו"ם דא"ל לישראל קטול אספסתא ושדי לחיואי בשבתא ואי לא קטילנא לך כדקטילנא לפלוני בר ישראל דאמרי ליה בשל לי קדירה בשבת ולא בשיל לי וקטילתיה, דכה"ג דלא היה עושה המלאכה לצורכו אלא בשביל פחד מיתה הו"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה עי"ש, והיינו דס"ל להמהרי"ק דגדר מלאכה שאצל"ג אינו רק בחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה וכדו' שאין לו שום צורך בפעולת המלאכה, אלא דאפי' בגונוי שמתכוון לאותו מלאכה מ"מ כיון שאינו עושה ברצונו החפשי רק בשביל דבר אחר המכריחו כגון מפני שירא שלא יהרגנו הו"ל משאצל"ג, והאריכו בדבריו דהם כעין מ"ש הרשב"א בשבת (דף ק"ה ע"ב ד"ה חמתו) דקבורת מת מצוה הויא משאצל"ג כיון שעושה לצורך מצוה, והסברא כנ"ל דכיון שכל עשייתו הוא בשביל סיבה אחרת ולא משום שרוצה וצריך למלאכה זו, הו"ל משאצל"ג.

וכעי"ז כתב המהרש"א (ב"ב דף קי"ט ע"א בח"א) בהא שהביאו התוס' דצלפחד לש"ש התכוון וכו'

ומדוייק לשון המדרש כך שנו רבותינו מי שהיה נרדף וכו' ולחלל את השבת בשביל למלט את נפשו שהוא שפת יתר, דבשאלת המד' לא הוזכר זאת, אלא דרצה לפרש דגם בטרם יבוא הרעה רשאי למלט נפשו, ודו"ק.

ובדר"ז יתכן לומר עוד באו"א, דספיקת המדרש היה באופן שיכול להקדים ולברוח ולמלט נפשו בלא חילול שבת, ובכך ימנע מלבא לידי פיקו"נ ולא יצטרך לחלל שבת, די"ל דמחויב לעשות הכל שלא ייכנס למצב של פיקו"נ בשבת, או דאינו מחויב לעשות כל טצדקאות שיימנע מלהכנס לפיקו"נ, כי כאשר יבוא לפיקו"נ מותר לו לחלל שבת, וכבר נשאל בזה אאדמו"ר זצללה"ה בשו"ת דברי יציב (או"ח סי' ק"ע) בחולה העלול לבא לידי סכנה בשבת, או אשה בסוף ימי עיבורה, אם יש חיוב עליהם מערב שבת לשבות במקום הסמוך לביה"ח, כדי למנוע חילול שבת בנסיעה, והאריך שם טובא, ובאות ד' שם ביאר דכיון דלהרבה ראשונים ופוסקים ס"ל דשבת הותרה אצל פיקו"נ, יש מקום לסמוך אהני רבוותא, דאין חיוב להקדים ולנסוע בערב שבת מחשש חילול שבת משום פיקו"נ, כיון דהותרה לגמרי, עי"ש.

וי"ל דבזה נסתפק השואל, וז"ש מי שהיה נרדף מן הגוים או מן הלסטים מהו שיחלל את השבת, רצ"ל האם מחויב לנזק קודם השבת כדי שלא יצטרך לחלל שבת, או דכיון דלע"ע עדיין אינו מסוכן רשאי להמתין, וכשיבוא שעת הסכנה בשבת יהא רשאי לחלל את השבת, ודו"ק.

וזה כביר אמרתי דהא מילתא אי שבת הותרה בפיקו"נ או דחוייה, תליא במקור הילפותא דפיקו"נ דוחה שבת ביומא (דף פ"ה ע"ב), דאי ילפינן מוחי בהם ולא שימות בהם, א"כ הוי בגדר ציווי ואזהרה שמחויב לעשות הכל כדי לחיות וממילא דהו"ל היתר גמור, דהרי קרא קאמר אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, כלומר דכל מצוות התורה נאמרו באופן שמצווה ועומד להיזהר שלא לבוא לידי סכנת מיתה, ובמקום פיקו"נ לא נאמרו כלל מצוות התורה, ואמנם אם ילפינן לפיקו"נ משאר קראי י"ל דהוא רק דחוייה.

במעשה בראשית עי"ש, א"כ מאחר דבע"ז הדין דיהרג ואל יעבור ואין פיקו"נ דוחהו, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ה מיסוה"ת ה"ו) דמתרפאין בכל איסורין שבתורה במקום סכנה חוץ מע"ז ג"ע וש"ד שאפי' במקום סכנה אין מתרפאין בהן עי"ש, א"כ אמאי נדחה איסור שבת שחמורה מע"ז מפני פיקו"נ (עיין בזה בספה"ק תניא פכ"ד דף ל' ע"ב), ולהאמור ניחא דגלי לן קרא דהיכא דמחלל שבת עבור פיקו"נ מעיקרא אין כלל חילול שבת, כיון דחשיב כמשאצל"ג ובאמת אין כאן דיחוי איסור שבת במקום פיקו"נ, אלא שאין כאן כלל חילול שבת, ודו"ק.

והשתא דהטעם דפיקו"נ דוחה שבת משום דהוה משאצל"ג, א"כ שוב אין שום סברא לחלק בין וודאי פיקו"נ לספק פיקו"נ, דכמו דבוודאי אמרה תורה לחלל שבת משום דאין רצונו בעצם המלאכה, ממילא דהה"נ בספק פיקו"נ, דמה לי וודאי ומה לי ספק סו"ס כל כוונת פעולתו הוא שלא לרצונו וצורכו דהו"ל משאצל"ג ודו"ק.

וי"ל דבזה תליא הנך ילפותות דפיקו"נ, דכל הני תנאי דילפי לפיקו"נ משאר קראי ס"ל דהטעם שאמרה תורה לחלל שבת בפיקו"נ הוא משום דהו"ל כעין מלאכה שאצל"ג, ולכך לא איצטריך קרא לספק פיקו"נ וכנ"ל, משא"כ שמואל לשיטתיה דס"ל דמשאצל"ג חייב (עיין שבת דף מ"ב ע"א), ועכצ"ל דהא דפיקו"נ דוחה שבת הו"ל גזיה"כ לכך איצטריך קרא לספק ודו"ק, (ובמק"א הארכנו להתאים הדברים דכל הני תנאי דברייתא ר"ע ור' ישמעאל וראב"ע כולהו ס"ל דמשאצל"ג פטור).

והנה במשנה דחגיגה (דף י' ע"א) הלכות שבת וכו' הרי הם כהררים התלוין בשערה שהן מקרא מועט והלכות מרובות וכו', ובגמ' הלכות שבת מיכתב כתיבן, לא צריכא לכדרבי אבא דאר"א החופר גומא בשבת ואין צריך אלא לעפרה פטור עליה, כמאן כר"ש דאמר מלאכה שאצל"ג פטור עליה, אפילו תימא לרבי יהודה התם מתקן הכא מקלקל הוא, מאי כהררין התלוין בשערה מלאכת מחשבת אסרה תורה ומלאכת מחשבת לא כתיבא, ופרש"י מלאכת מחשבת שהמחשבה חשבה בדעתו ונתכוון לה, וזה לא נתכוון לה

וחילל את השבת כדי שייהרג וכל ישראל ישמעו וייראו, וביאר המהרש"א דלא עבר על איסור תורה, משום דכוונתו היתה לש"ש כדי שידעו ישראל שחייבים במצוות והו"ל משאצל"ג, הרי שאף שנתכוין לפעולה זו של קשישת עצים כיון שעשה מפני סיבה אחרת הו"ל משאצל"ג, וכ"כ רביה"ק מברדיטשוב זי"ע בקדושת לוי (פר' שלח), עי"ש.

היוצא מדבריהם דכאשר מחלל שבת לצורך פיקו"נ הו"ל משאצל"ג דהרי אינו מתכוון להנאתו ולא ברצונו הוא עושה אלא מצב החולה מכריחו לכך, ולפי"ז יל"ע למ"ל קרא לפיקו"נ דדוחה שבת, תיפק"ל דכל שעושה עבור פיקו"נ אינו עושה ברצונו העצמי רק מפני ההכרח והו"ל משאצל"ג. וביותר י"ל שגם להחולקים על שיטת המהרי"ק בכה"ג דפיקו"נ לכו"ע הו"ל משאצל"ג, דדווקא בגווני דגמ' יבמות ס"ל דחשיב צריכה לגופה משום דעתה יש לו צורך במלאכה זו, דאין לחלק בין אם מבשל למלאות נפשו שלא יגוע ברעב או שעושה זאת כדי להציל עצמו מהריגה, סו"ס דעתו וכוונתו על מלאכת הבישול וזה תכליתו ורצונו עתה דכה"ג הו"ל צריכה לגופה, משא"כ באם לדידיה גופא אין לו צורך כלל במלאכה זו ועושה רק משום מצוות השי"ת, (מטעם והשבות לו זו אבידת גופו, ב"ק פ"א ע"א, ובסנהדרין דף ע"ג ע"א מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר וכו' שהוא חייב להצילו ת"ל לא תעמוד על דם רעד), בכה"ג י"ל לכו"ע הו"ל משאצל"ג, ובפרט לשיטת הרשב"א הנ"ל דתיקון מצוה הו"ל משאצל"ג קשה ביותר למ"ל קרא להא דפיקו"נ דוחה שבת. אמנם י"ל דאה"נ מטעם זה אמרה תורה לחלל שבת לצורך פיקו"נ משום דהו"ל כעין מלאכה שאצל"ג, דאע"ג דלפעמים עוסק ברפואה להנאתו והו"ל צריכה לגופו מ"מ קמ"ל קרא דכל כה"ג הוי בגדר משאצל"ג, עכתוד"ק, (וראה עוד בשו"ת דברי יציב או"ח סי' קס"ג אות ג' ובסי' קס"ד).

עפי"ד אמרתי ליישב קו' האחרונים אמאי פיקו"נ דוחה שבת, הרי לפי"מ דכתב רש"י בחולין (דף ה' ע"א) דשבת חמורה כע"ז, דכמו שהעובד ע"ז כופר בהקב"ה המחלל שבת כופר במעשיו ומעיד עדות שקר שלא שבת הקב"ה

לבנין זה לפיכך פטור, וכו'.

וכתבו המפוי בסברת פלוגתת ר"י ור"ש במלאכה שאצל"ג, דר"ש ס"ל דאזלינן בתר מחשבה ולכך כיון דרצונו לא היה לצורך מלאכה זו, ממילא לאו מידי קעביד, אמנם ר"י ס"ל דאזלינן בתר המעשה ולכך אפי' משאצל"ג מאחר ובפועל קעביד מלאכה חייב, ואזלי בזה לשיטתייהו דקמיפלגי בדבר שאין מתכוון אי אזלינן בתר מחשבה או מעשה, וראה בזה באגלי טל בהקדמה, וכן בכלי חמדה (פר' מקץ אות ג') הביא מה ששמע כיוצ"ב מהרה"ק מאלכסנדר זצ"ל דמה"ט שיטת הזוה"ק להחמיר מאוד בענין הכוונה, דמצוה בלא כוונה אינה כלום וכיוצ"ב, משום דרשב"י אזיל לשיטתו בש"ס דס"ל דבר שאין מתכוון מותר, דהמחשבה הוא הקובעת, וכן מהאי טעמא ס"ל דכ"ש למלקות וביאר הריטב"א (מכות דף י"ז ע"א) שהוא מטעם אחשביה, עי"ש.

והשתא יבואר שייכות שאלת המדרש דכיון דאמה"כ אלה מסעי וגו', וכאמור דרמז הכתוב דע"י שנכשלו ואמרו אלה אלהיך וגו' בגין כך נתגלגל הדבר עד שגלו לד' מלכיות, והיינו כי היה צריך להמליץ עליהם דמודעא וכו' משום דהיו אנוסים כי אר"י היתה מוחזקת להם מירושת אבות, דהבטה בהפקר סגי דהמחשבה הו"ל כמעשה ממש, והי"ט דלא פעל מרע"ה בתפילתו להכנס לאר"י כדי לקיים מצות שבאר"י

ומכך נמשך חרבן ביהמ"ק וגלו בד' גלויות, ועכ"פ שמעינן דאזלינן בתר המחשבה, ומינה דמלאכה שאצל"ג מותר מה"ת, מעתה י"ל דהי"ט דפיקו"נ דוחה שבת משום דהוי משאצל"ג, וממילא דלא בעינן קרא לספק פיקו"נ, ובכן שפיר ילפינן לפיקו"נ משאר קראי ולא איצטריך לילף מוחי בהם, וי"ל דשבת דחוויה היא אצל פיקו"נ, לכן נתעורר לשאול בענין זה מי שהיה נרדף מן הגוים ומן הלסטים וכו', רצ"ל האם מחויב להקדים ולברוח כדי שלא יצטרך לחלל שבת כשיגיע פיקו"נ, או על דרך הב' שנסתפק האם רשאי להקדים ולחלל שבת לפני שמגיע הפיקו"נ, דכיון דהו"ל רק דחוויה שמא אינו רשאי לחלל שבת רק כשמגיע הפיקו"נ.

וע"ז השיב כך שנו רבותינו מי שהיה נרדף מן הגוים או מן הלסטים מחלל את השבת בשביל למלט את נפשו, דהיינו דפיקו"נ הותרה בשבת ולכן שרי לחלל שבת גם קודם שהגיע הסכנה ממש, כיון דילפינן לפיקו"נ מוחי בהם ולא שימות בהם ושמעינן מינה דהוי הותרה, והסמיך המדרש דלכאו' למ"ל לילף מוחי בהם, הרי לפי האמור דמלאכה שאצל"ג מותר מה"ת א"כ היה אפשר ללמוד גם ממילה וכנ"ל, אלא דממילה הוי שמעינן דהו"ל רק בגדר דחוויה, כמש"כ השער המלך (פי"ב מה' ע"ז ה"א בד"ה עוד ראיתי), לכך אשמעינן קרא דוחי בהם דהותרה, ודו"ק.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט דליל שב"ק פר' מסעי העעל"ט

עשה שייראו מלפניו, דמשמע שהוא בידי שמים, אלא שכאשר זוכה האדם ושורה עליו צלם האלוקים, מתקיים בו ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ (בראשית ט, ב), ולהיפך כשח"ו מאבד את צלם האלוקים אז החיות רעות שולטות בו כדאמרו חז"ל (שבת דף קנ"א ע"ב), אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, (וראה מהרש"א בחידושי אגדות שם, ובמ"ש כ"ק אאמו"ר זצללה"ה בחו"ר פר' ויצא תשל"ג, גליון אלף תקפ"ד). וע"ז אמר הכתוב והאלקים היינו הצלם אלקים אשר ניתן לאדם עשה השי"ת על פניו של אדם, כדי שייראו מלפניו, פי' שייראו החיות מלפניו

בתוה"ק בפרשתן (במדבר לג, נ-נג) וידבר ה' אל משה בערבות מואב על ירדן ירחו לאמר, דבר אל בני"י ואמרת אליהם כי אתם עוברים את הירדן אל ארץ כנען, והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל משכיותם ואת כל צלמי מסכותם תאבדו ואת כל במותם תשמידו, והורשתם את הארץ וישבתם בה וגו'.

יש לבאר ע"ד שפי' בספה"ק ברית אברם בפסוק זה, עפ"י מה שנא' (קהלת ג, יד) והאלקים עשה שייראו מלפניו, דלכאו' הוא תמוה, הלא אמרו חז"ל (ברכות דף ל"ג ע"ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, והיאך אמר כאן שהאלקים

של אדם ולא יזיקו אותו.

וז"ש הכתוב כאן שתראו שתהיו צדיקים למען יהיה צלם אלוקים על פניכם, ואז יהיה המורא של פניכם על כל האומות. וז"ש והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם דייקא, פי' שיהיו רואים שצלם אלוקים על פניכם, וממילא יברחו מכם מחמת מורא, אתוד"ק יעו"ש.

וכענין הזה ביאר בייטב לב (פר' ראה) בסמיכות הכתובים בריש פר' ראה, דנאמר למעלה (דברים יא, כב-כה) כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת גו' לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ה' אלוקיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם. דלכאו' היה לו לומר לא יתיצב איש נגדכם וכיוצא"ב, ועוד כמה דקדוקים.

ותו"ד דהנה דרך אוה"ע כי נערכים למלחמה בכלי זיין וכלי משחית ולומדים טכסיסי מלחמה וכו', יען כי לדעתם כפי כח גבורתם יוכלו לנצח ולהכניע את האויב. ברם לא כן עם בני ישראל, אשר יודעים כי אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלוקינו נזכיר (תהלים כ, ח), ולא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צבאו"ת (זכריה ד, ו), וה' הוא גבור ואיש מלחמה, על כן אינם נצרכים לכלי זין ומגיני מלחמה, כי אויביהם נופלים מפניהם מאליהם, ועל זה נאמר (דברים כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותפול עליהם אימתה ופחד עד שמתוך כך נוצחים בני ישראל במלחמה.

וביאור הדבר כי בראשית הבריאה יצר ה' אלוקים את האדם בצלם אלוקים הניכרת על פניו, וכל אשר נשמת שד"י בקרבו הרי שחקוקה בפניו צלם אלוקים, שעל ידי כן נופל חיתתו על כל ברואי הארץ, ואף כל החיות והבהמות שבעולם יראים מצורת פניו הק', וכמו כן יהא יראתו על כל גויי הארץ שהרי בהם נאמר נמשל כבהמות נדמו ואתם קרויין אדם ולא אוה"ע, לכך כאשר מזכך עצמו האדם כראוי וזוכה שיהא צלם אלוקים חקוק על פניו, ממילא נופל אימתו ופחדו על כל יצורי עוה"ז, וזהו הנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך היינו חקוק עליו הצלם אלוקים, ועל ידי כן גופא ויראו ממך וזש"ה, כי אם שמור תשמרון את כל המצוה

הזאת וגו' לא יתיצב איש בפניכם, רצ"ל שלא יהא על פניכם סתם דמות וצלם של איש, אלא שישרה צלם אלוקים על פניכם, ואז ממילא פחדכם ומוראכם יתן ה' על פני כל הארץ, כלומר שבכח הצלם אלוקים שעל פניכם תפול אימתה ופחד על גויי הארץ, וזה שמסמיך הכתוב ואומר, ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, כלומר שלפי ערך פניכם כך תהיה הברכה או ח"ו היפוכה, דהיינו את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלוקיכם וגו', שאז יהיה דמות וצלם אלוקים על פניכם ותזכו לברכה, כי שם צוה ה' את הברכה כי יהא שם ה' נקרא עליך, אולם להיפך והקללה אם לא תשמעו וגו', ובכך יאבד מכם צלם האלוקים וכו' ח"ו, עכתו"ד.

והנה יתכן לבאר בענין צלם האלוקים במאה"כ כי שם ה' נקרא עליך, דהנה נודע כי ישנם ד' חלקים בתורה המה ארבעה אופנים שהתורה נלמדת ונדרשת בהם שהם פרד"ס פשט רמז דרוש סוד (קהלת יעקב, ערך רמ, ועוד). וכתב החיד"א זלה"ה (מדבר קדמות, מערכת תי"ו, אות יד) בשם זקנו בחסד לאברהם (מעין ד' עין יעקב נהר י"ב) מי שיש בידו מקרא, נשלח לו מלאך לשמרו מאות ה' אחרונה שבשם, ואם יש בידו משנה ותלמוד עם המקרא, נזקקין לו ב' אותיות אחרונות משם הויה לשלוח לב' מלאכים לשמרו, ואם יש בידו מקרא משנה תלמוד אגדה וסתרי תורה וספר יצירה ואינו שלם בחכמת הקבלה, נקרא חכם ונבון ואינו נקרא משכיל, וכל השם המיוחד רובו ככולו זקוק לשומרו. ומי שהוא שלם בכל הדברים הנזכרים, כל אותיות הוי"ה זקוקים לשמרו לעולם, עכ"ד.

והביא שם הרב החיד"א בשם רב אחד מחכמי אשכנז לבאר אמז"ל (שבת נו, א) אפשר דוד חטא והכתיב (שמואל-א יח, יד) וה' עמו. דהנה נאמר, ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו, והכוונה שדוד המלך ע"ה שהיה מהמרכבה העליונה זכה להשלים עצמו בכל חלקי התורה. וזהו ויהי דוד לכל דרכיו, דרך רומז על התורה (ראה קידושין ב, ב). והיינו שכבר זכה ללמוד התורה עם כל חלקיה, ועל כן והוי"ה עמו, שזכה והאיר עליו כל אותיות שם הוי"ה ב"ה, ובכך לא היה שייך שיבא

לידי חטא, עכתו"ד עיי"ש.

התניא פכ"ג, ו"ה בתורה אור פר' מקץ, ועוד).

וי"ל דע"ז אמר הכתוב והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם"ם היינו בכח התורה הק' הרמוז ב'פנים', כמו שדרשו בפסוק פנים בפנים וגו', שעל ידי כן תזכו לשמירה דלעילא מכל אותיות הוי"ה ב"ה, וזה עצמו הוא בחי' צלם אלוקים שזוכה לה האדם, ובכח זה ואבדתם את כל משכיותם ואת כל צלמי מסכותם תאבדו ואת כל במוותם תשמידו, רצ"ל שלא תצטרכו לערוך מלחמה בכלי משחית וכו', כי בכח צלם אלוקים השורה על פניהם מקדושת התורה תפול אימתה ופחד על כל שונאיהם עד אשר ישמידו ויכלו אותם מעל פני האדמה, ובזה לבד והורשתם את הארץ וישבתם בה, ללא שתצטרכו לערוך קרב ולאחוז בכלי מלחמה, והבן.

והיינו דכאשר עוסק האדם בכל פרד"ס חלקי התורה מתקיים בו תורת הוי"ה תמימה משיבת נפש (תהלים יט, ח), דהיינו שזוכה לבחי' ואתם הדבקים בהוי"ה אלוקיכם חיים כולכם היום (דברים ד, ד), להיות דבוק בצור עולמים, לקבל יניקה ושפעות האורות הק' מכל אותיות הוי"ה ב"ה.

והנה בפסיקתא (רבתי, פרשה כא) דרשו בפסוק (דברים ה, ד) פנים בפנים דיבר ה' עמכם, פנים תרי בפנים תרי הא ארבעה אפין, פנים למקרא פנים למשנה פנים להלכה פנים לאגדה. והיינו דפנים בפנים קאי על ד' חלקי התורה, שהם מכוונים כנגד ד' אותיות שם הוי"ה ב"ה. וכנודע מש"כ בספה"ק דפנימיות התורה שהם סתרי תורה הנאמרים בלחשה מכונה בשם אגדה (עיי' אגרת הקודש לבעל

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א בעת השוה"ט דעתיקא קדישא פר' מסעי העעל"ט

כמעט מן הנמנע שישובו כולם מאהבה, דלזה צריך אור שכל רב, ואי אפשר שיהיו כולם במדרגה זו, ומסתמא תשובת רבים הוא מיראה, והנה נחזי אנן, דבעושה תשובה מיראה לא נרפא העבירה, רק הוא נרפא מן העבירה, דהזדון נעשה שוגג ואינו נענש על הזדון, וגם העבירה נעשה גוף מת בלא חיות כנודע, אבל לא נרפא, אבל בעושה תשובה מאהבה, הרי נרפא העבירה, כי הזדון נעשה זכות והרע נעשה טוב, והיינו אמרו ית' (הושע יד, ה) ארפא משובתם אוהבם נדבה, דזה מדבר בתשובת הרבים, דהא לשון הפסוק הוא בלשון רבים, כי בתשובת הרבים ארפא משובתם דייקא, שנעשו זכיות, ואף ששבים רק מיראה ואינם מגיעים לאהבת הבורא שאז מן הדין לעשות הזדונות כזכיות כנ"ל, מ"מ אוהבם נדבה אף שאין מגיע להם, כי נפיש זכותיה דרבים.

וזה שאמר הכתוב (תהלים ס"ב, י) אך הבל בני אדם כזב בני איש במאזנים לעלות המה מהבל יחד, ויפורש גפ מאה"כ (איוב י"ד, ד) מי יתן טהור מטמא לא אחד, יעו"ש באריכות, היוצא מדבה"ק דבתשובה של רבים בכל גווני מהפכין הזדונות לזכיות, וראה מש"כ בזה בייטב פנים (לר"ה אות

בתוה"ק בפרשתן (במדבר לג, כג-כה) ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר, ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה, ויסעו מחרדה ויחנו במקהללות. ובמסורה (הובא בבעל הטורים) ב' פעמים במקהללות, הכא, ואידך (תהלים סח, כז) במקהללות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל, וצ"ב.

יתכן לבאר, דהנה אמרו חז"ל (שבת דף פ"ח ע"א), מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגיית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם וכו'. והקשו תוספות (ד"ה כפה), מפני מה הוצרך לכפיית ההר, הלא כבר אמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, יעו"ש מה שתירצו, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע. ואפ"ל עפ"י דברי רביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' האזינו ד"ה והנה מורי) בהא דאמרו חז"ל (יומא דף פ"ו ע"א) אמר רשב"ל גדולה תשובה שזדונות נעשית לו כשגגות וכו', והאמר ר"ל גדולה תשובה שזדונות נעשית לו כזכיות שנאמר וכו', לא קשיא כאן מאהבה כאן מיראה. וכתב היש"מ דהא דבתשובה מיראה זדונות נעשים כשגגות אינו אלא בתשובת היחיד, אבל בתשובת הרבים אפי' כשעושין מיראה נתהפך החטא לזכיות. שהרי כאשר הרבים עושים תשובה הוא

כ"ד) דזש"ה שובה ישראל וגו' קחו עמכם דברים וגו', עי"ש ודפח"ח.

עוד אחת נקדים מש"כ רביה"ק מוהרצ"א זי"ע בבני יששכר (מאמרי חודש סיון, מאמר ב, אות ה) דבשעת קבלת התורה נתייראו בני ישראל וחששו כי לא יוכלו לקיים כל התורה, ובהאי פחדא הוי יתבי מי יוכל לעמוד בקיום כל מצוות התורה ואזהרותיה, ושמא ייכשלו בחטא וכו', כי הלא בשר ודם המה, עד שניחמם השי"ת והודיע להם כי כבר הקדים להם כח התשובה, וע"ז רמז באמרו (שמות יט, ה) **ועתה אין ועתה אלא לשון תשובה** (ב"ר כא, ו) **אם שמוע תשמעו וגו', יעו"ש**.

ועפי"ז י"ל דמהאי טעמא כפה עליהם הקב"ה הר כגיגית, ברוב חסדו ית"ש רצה להורות להם שגם אם יקבלו את התורה רק מתוך יראה, מכל מקום מאחר והיו המה מאוחדים אז בתכלית האיחוד, וכמו שנאמר (שמות יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר ודרשו רז"ל כאיש אחד בלב אחד, הרי שכח הרבים יועיל להם לקבל מעלת ומדריגת כאלו עשו מאהבה, ועל כן גם בתשובה מיראה יתהפך להם זדונות לזכויות. ובכן אין להם לפחד ולחשוש מלקבל עליהם עול תורה ומצוות, כי אין הם צריכים לחשוש שמא לא יוכלו לעמוד בקיום כל מצוות התורה, כי בכח הרבים יוכלו תמיד לכפר כל מעשיהם לפני הקב"ה ויקבל תשובתם להפוך כל זדונותיהם לזכויות.

ועפי"ז יבואר בטו"ט רמז המסו', דאמר ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר, שבאו להר סיני מתוך אחדות הגמור, ואולם באותה העת ויסעו מהר שפר הוא הר סיני ויחנו בחרדה גדולה כי נתייראו היאך יקבלו על עצמם עול תורה ומצוות, והלא כיון שהמה קרוצים מחומר עכור ובשר ודם, מי יוכל לעמוד בעול התורה והמצוות ובל יכשל, על זה הראה להם הקב"ה ויסעו מחרדה ויחנו במקהלות, דכאשר יהיו המה במקהלות רבבות עמך בית ישראל באחדות הגמור, הרי שאף

תשובה שהוא בבחי' 'חרדה' מתוך יראה, גם הוא יתקבל לרצון להפוך אפי' הזדונות לזכויות. וגם כאשר 'ויסעו מחרדה' ששב האדם מתוך יראה ופחד, מ"מ אל יתייאש שיש עוד עצה והמלטה על ידי אשר ויחנו במקהלות, להתאחד ולעשות תשובה ברבים ואז בכל אופן נהפכים הזדונות לזכויות, ונתכפר בעדם לפני אדון העולמים, והסמך הפסוק במקהלות ברכו אלוקים הוי"ה ממקור ישראל ורצ"ל שממקור הדין בחי' שם אלוקים יתהפך להיות הוי"ה בחי' הרחמים, (ושו"ר בייטב לב בפרשתו, שפי' קצת כעי"ז).

*

ואפ"ל עוד, עפ"י מה דאיתא בגמ' (ראש השנה דף י"ז ע"ב) אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר (ישעי' ו, י) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו, א"ל רב פפא לאבבי ודלמא לפני גזר דין, אמר ליה ושב ורפא לו כתיב איזהו דבר שצריך רפואה הוי אומר זה גזר דין, מיתבי השב בינתים מוחלים לו לא שב בינתים אפילו הביא כל אילי נביות שבעולם אין מוחלין לו, לא קשיא הא ביחיד הא בצבור, הרי דתשובה בציבור מהני אפי' לאחר גז"ד, וכ"ה להלן שם (דף י"ח ע"א) אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב מנין לגזר דין של צבור שאינו נחתם, אינו נחתם והכתיב (ירמיה ב, כב) נכתם עונך לפני, אלא אע"ג שנחתם נקרע שנא' (דברים ד, ז) כה' אלוקינו בכל קראינו אליו וכו', עיי"ש.

וי"ל דעל כך רמז המסו' ויסעו מחרדה היינו שגם כאשר כבר יצא הגזר דין, מכל מקום יכולים להמתיק אותה ולבטלו על ידי אשר ויחנו במקהלות רצ"ל שיעשו תשובה ברבים להתאחד ולקבל עומ"ש או אז יוסר מעל בני' כל גזירות רעות ומרעין בישין. ובמקהלות ברכו אלוקים הוי"ה ממקור ישראל, וכאמור שימתיקו בכך בחי' שם אלוקים להפכו לרחמים, והבן.

תוכן ה'תורה' שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

בעת השוה"ט בעידן רעוא דרעוין פר' מסעי העעל"ט

בתוה"ק (במדבר לג, א-ד) אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן, ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. וכבר רבו הפירושים

במדבר בחו"ל הקריבו קרבנות במשכן, ותירצו שכשם שמצינו (חולין דף צ"א ע"ב. ב"ר פס"ט ס"ד) אצל יעקב דקיפל הקב"ה את כל ארץ ישראל והניחו תחתיו, כך היה הענין בזה שמעת צאתם מארץ מצרים בכל מקום שחנו היה שם כל עשר קדושות של אר"י, ומקום המשכן היה ממש מקום ביהמ"ק, ואותה קדושה שמקומה לשרות במקום המקדש היה במקום שהוקם המשכן, לכן שפיר הקריבו שם קרבנות, ולא זו בלבד שבמקום חנייתם היה שם בבחי' קדושת אר"י אלא גם בעת נסעם נסע עמהם אר"י.

וכיון דליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, י"ל עפ"מ דנודע שהקדושה השוכן באר"י הוא מדת מלכות הנקראת ארץ ישראל, ונודע שמדה זו נקראת פה כמבואר במאמר אליהו ז"ל מלכות פה כו', והיא הנקראת פי ה' כנודע, ועפי"ז מובן כי דברי הזוהר מפורשים להדיא בקרא דקאמר על פי ה' יחנו, רצ"ל שחנייתם היה על מקום הנקרא פי ה', ולא זו בלבד בעת חנייתם אלא שגם ועל פי ה' יסעו שהמסע שלהם היה ג"כ על המדה הנקראת פי ה', שכל מקום שהלכו הלך עמהם אר"י וקדושתה, וזה שאמרו בגמ' הואיל דכתיב על פי ה' יחנו וגו' הו"ל כסותר ע"מ לבנות במקומו, דהא באותו המקום שסותרו באותו מקום עצמו בנו, שסותרו באר"י ובנו באר"י, עכ"ד, יעו"ש עוד.

ומה יקר אמרי קודש בספה"ק ייטב לב שפי' עפי"ז מאה"כ ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על (מקום הנקרא) פי ה', הוא ארץ ישראל, מדת מלכות פה, (לכך) ואלה מסעיהם למוצאיהם, הגם שנסעו והלכו אנה ואנה, היו במקום מוצאיהם, והוא פי ה' עי"ש ודפח"ח.

- אר"י ארץ צבי היא ומתפשטת לפי רוב הנחלה -

ואפ"ל בביאור הענין עפי"ד מרן אאדמו"ר זי"ע בשיעור חורש"י (פר' פנחס תשל"ג, נדפס בגליוני ד"ת גליון אלף שפ"ט) דבתו"ד הביא מה שנחלקו רש"י והרמב"ן בסדר חלוקת נחלת הארץ, דשיטת רש"י כי שבט שהיה מרובה באוכלוסין קיבלה נחלה מרובה, והיינו דחלקו את הארץ לשישים רבוא חלקים וכל שבט קיבל חלק כפי ריבוי האוכלוסין שבו, וזאת לאחר שהנשיא העלה מן הקלפי את שם השבט ואת גודל החלק שעלה

במה שנאמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם ושוב ואלה מסעיהם למוצאיהם.

בפירוש הרוקח עה"ת (פר' נצבים וראה בסידור הרוקח עה"פ תורת ה' תמימה), כתב ששה סדרות מתחילין באות א', והם, א'לה תולדות נח (בראשית ו ט), א'לה פקודי המשכן (שמות לח, כא), א'ם בחקותי תלכו (ויקרא כו, ג), א'לה מסעי בני ישראל (במדבר לג, א), א'לה הדברים (דברים א, א), א'תם נצבים (שם כט, ט), ופירשו ע"ד הרמז עי"ש, ובבני יששכר (מאמרי סיון, מאמר ה, אות יב) מביא מספר בינת יששכר (דרך מקיף, ד"ה הנה איתא, עמ' שצט), ברמז הכתוב (איוב לג, לג) 'ואאלפך חכמה' דהוא 'נוט' ו' אאלפך רמז לשש הסדרות שמתחילות באות א', והביאו החיד"א בדבש לפי (מערכת שי"ן, אות לז). והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע אשר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים.

- כשזוכים קדושת אר"י באה אף לחו"ל מתחת

רגלי בניי -

ואפ"ל עפ"ד הערבי נחל (פר' שלח, דרוש א' ד"ה ונבאר עתה) לבאר מ"ד במס' שבת (לא, ב) דרבי שמעון סבירא ליה דהסותר על מנת לבנות במקומו חייב דהו"ל מקלקל על מנת לתקן מאחר שעושה לצורך בנין, אבל סותר על מנת לבנות שלא במקומו פטור משום דהשתא מיהת מקלקל הוא, ופריך הש"ס, מכדי כל מלאכת שבת ממשכן גמרינן ובמשכן סותר ע"מ לבנות שלא במקומו הוי, ומשני שאני התם כיון דכתיב (במדבר ט, כ) על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו כסותר על מנת לבנות במקומו דמי, ולכאורה תירוץ הגמ' צריך ביאור והסבר.

וי"ל, דהנה יש לדייק במאה"כ על פי ה' יחנו וגו' דהרי כבר בתחילת הפרשה אמה"כ שבנסוע הענין יסעו ובנוחו ינוחו וא"כ מה צורך עוד להודיענו על פי ה' יחנו כו', וגם לשון על פי ה' אין לו מובן דהו"ל על ידי דברי ה' וכדומה, ויבואר ע"פ דברי הזהר וכתבי האר"י ז"ל (ראה זוה"ק ח"ב דף ק"מ ע"ב, חסד לאברהם, מעין ראשון נהר כ"ד), שהקשו הלא נודע שאיסור קדשים בחוץ עבור כי אין מקום להקריב קרבן אם לא בביהמ"ק שעומד באר"י ששם עשר קדושות (כלים פ"א, מ"ו), אבל חו"ל אינו סובל קדושת הקרבן, וא"כ איך בכל מ' שנה שהיו

נתפשטה ארץ ישראל להספיק להם מקום, וכן כשהיו שבעים נפש, שארץ ישראל מתפשטת ומתאימה עצמה לפי מדת הצורך של היהודים היושבים בה.

ולפי זה אתי שפיר דאמנם חלקו את הארץ לחלקים שוים, אלא דלא היה להם שום נפקא מינה מהו שיעור מדת האדמה שקיבל, כי מי שהוצרך לשטח מרובה יותר נתפשטה חבל ארצו כפי מדת הצורך, והגורל בא רק להכריע היכן יטול את חלקו. ואמר מרן אאדמו"ר זי"ע כי שמח לראות שכעיי"ז כתב החתם סופר (עי' חת"ס עה"ת פר' פנחס; וע"ע בדרשות חת"ס עמ' רלו).

- הקדושה אין תופס מקום כלל -

והוסיף אאמו"ר זצללה"ה לבאר בזה, דכאשר בני ישראל עובדים את השי"ת הם מקדשים ומעלים את הארץ במעשיהם הטובים, והנה נודע כי קדושה אינה תופסת מקום, לכך כאשר הארץ מתעלה ומתקדש אז המועט מחזיק את המרובה, ע"ד שאמרו במדרש (ב"ר ה, ז) ויקהילו משה ואהרן (במדבר כ, י) אמר רבי חנינא כמלא פי כברה קטנה היתה בה וכל ישראל עומדין בה, אלא מכאן שהחזיק מועט את המרובה, ודכוותה (שמות ט, ח) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן קחו לכם, א"ר הונא וכי חפנו של משה היתה מחזקת שמנה קמצים וכו', ודכוותה א"ר יוסי ב"ר חלפתא (שם כז, יח) אורך החצר מאה באמה ורוחב חמשים בחמשים וכל ישראל עומדים שם, אתמהא, אלא מכאן שהחזיק מועט את המרובה, ודכוותה (יהושע ג, ט) ויאמר יהושע אל בני ישראל גשו הנה וגו', ר' הונא אמר זקפן בין שני בדי הארון וכו', אמר להן יהושע ממה שהחזיקו שני בדי הארון אתכם יודעים ששכינתו של הקב"ה ביניכם וכו', ואף בירושלים דתנן עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, רבי שמואל ברבי חנא בשם רבי אחא אמר ארבע אמות לכל אחד ואמה מכל צד כדי שלא יהא אדם שומע תפלתו של חברו, עיי"ש.

כן שנו חכמים בלשון המשנה (אבות ה, ה) עשרה ניסים נעשו לאבותינו בביהמ"ק וכו' עומדים צפופים ומשתחווים רווחים, ופירש החת"ס (תשו' יו"ד ח"ב סימן רלד) שהנס היה שהיו עומדים צפופים, כי הקדושה אינה תופסת מקום, ונעשה

בגורלו, והגורל היה צווח ואומר אני הגורל שבחלק פלוני עליתי לגורלו של שבט פלוני, ואף שהיו יכולים לחלק בלא עשיית הגורל, עם כל זאת רצה הקב"ה שיראו בני ישראל את הניסים הנעשים להם.

אולם שיטת הרמב"ן בפירושו כאן שחילקו את ארץ ישראל ל"ב חלקים שוים והגורל בא לגלות להם איזה מקום בארץ הוא מנת גורלם, ומה אני מקיים לרב תרבה נחלתו וגו', אלא נשיא השבט הטיל גורלות, למי שהיתה משפחה גדולה עלה בגורלו נחלה מרובה, ולמעט עלה בגורלו נחלה קטנה, עיי"ש. והנה לשיטת הרמב"ן לכאורה החלוקה לא היתה על פי חוקי היושר וההגיון, כי מי ששבטו מנה ארבעים אלף איש קיבל חלק שוה למי שמנין שבטו שבעים וארבעה אלף איש. גם שיטת רש"י צל"ב.

ויש לבאר עפימ"ד בגמ' (גיטין דף נ"ז ע"א) ששים רבוא עיירות היו לו לינאי המלך בהר המלך וכל אחת ואחת היו בה כיוצאי מצרים חוץ משלש שהיו בהן כפלים כיוצאי מצרים, אמר עולא לדידי חזי לי ההוא אתרא ואפילו שיתין ריבוותא קני לא מחזיק וכו', אמר ליה (דניאל יא, טז) ארץ צבי כתיב בה, מה צבי זה אין עורו מחזיק את בשרו אף ארץ ישראל בזמן שיושבין עליה רווחא, ובזמן שאין יושבין עליה גמדה. ע"כ. כעין זה איתא בגמ' (כתובות דף ק"ב ע"א; ובמדרש שמו"ר לב, ב) עה"כ (ירמיה ג, יח) ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי, למה ארץ ישראל נמשלה לצבי, לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה, דבר אחר מה צבי זה קל מכל החיות אף ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה וכו' עיי"ש (ועי' בתפארת יונתן פרשת ויצא).

עפי"ז יבואר מה שדרשו רז"ל בגמ' חולין (דף צ"א ע"ב) הארץ אשר אתה שוכב עליה וגו', מאי רבותיה, אמר רבי יצחק מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו וכו'. היינו כי אז היה יעקב אבינו היהודי היחידי בעולם, ועל כן נתקפלה ארץ ישראל כפי מדת גדלו, שלכל אדם יש את ד' אמותיו, ואלו היו ד' אמותיו. וכשכבר היו י"ב שבטים בעולם

תלד בכל יום כמו לעתיד לבוא (שבת דף ל' ע"ב), תקטן הארץ לכל יושביה, לכך רצתה הארץ תחילה להיות מתרחב והולך עוד ועוד, עד שגער בה הקב"ה שכך נימוסו להיות מועט מחזיק את המרובה, וגם שהקב"ה היודע עתידות ידע כי עתיד אדה"ר לחטוא ותגזר מיתה עליו ועל הדורות הבאים אחריו, על כן אמר לעולמו די, שאין צורך להתפשט כל כך עי"ש.

ולאמור יש להוסיף עוד דהארץ ראתה בחזיונה שעתיד משיח לבוא ואז יחיו המתים, ועוד יוסיפו להתרבות ביתר שאת (שבת דף ל' ע"ב), ויאריכו ימיהם ושנותיהם כמ"ש (ישעיה סה, כ) כי הנער בן מאה שנה ימות, ועד שלא תוכל העולם לשאת את כולם ועוד להספיק צרכם במזון ומחיה וכו', על כן רצתה הארץ להתפשט ולהרחיב גבולה, אמנם הקב"ה אמר לעולמו די, כי הלא עד"ז נברא העולם כי הקדושה אין לה גבול וצמצום והיינו כי בהתגבר הקדושה המיעוט מחזיק את המרובה ללא שיעור כלל, ובכן אין צורך כלל שתתפשט הארץ כדי ליתן מקום לעת"ל לכגל זרע בית ישראל מעולם ועד עולם, כי לעת תיקון העולם לא יחסר מקום כלל ויהא מקום בריווח לכל באי עולם, אתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע יעו"ש מה שהרחיב בענין זה.

- ארץ ישראל אין לה מקום מוגבל ומתרחבת לפי יושביה -

ועיין באגרא דכלה בפרשתן, עה"פ (במדבר לג, נד) אל אשר יצא לו שמה הגורל וגו', וברש"י מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה. וביאר בקדשו, דבמכוון החסיר הכתוב תיבת 'המקום', להורות כי ארץ הקודש ארץ ישראל אין לה מקום מוגבל, והיא מתרחבת לפי יושביה כדאמרו חז"ל (גיטין דף נ"ז ע"א), וכענין שיהיה לעתיד לבוא, שנאמר (ישעי' נד, ב) הרחיבי מקום אהלך וגו'. וכעת בעוה"ר ארץ צבי כתיב בה (דניאל יא, טז), עד שתתרחב במהרה בימינו, יעו"ש בדבבה"ק.

עפי"ז יבואר דבר המסורה ו' סדרות המתחילין באות א', דאמר אלה מסעי וגו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם, ופירש המסורה כפל הלשון,

נס כדי שיקבלו שכר על הדוחקא, ומביא מהתשב"ץ (ח"ג סימן רא) דגם בזמנו נראה נס בזה בבית הכנסת שבירושלים בבואם שם בחג השבועות כל סביבותיהם ולא צר להם, וכותב עוד 'זה' יודע כי עיני ראו בחוץ לארץ דבר זה ולא אוכל לפרש מפני פריצי עמינו" ע"כ. ואמרו (אהל לאה בריש ספר כת"ס עה"ת סוד"ה דרך לימודו, אבני המקום אבן ישראל אות סח) כי כוונתו היתה לבית מדרשו שבפרשבורג, שהכיל את כל התלמידים שבאו ללמוד בישיבתו ואת כל הבאים לשהות במחיצתו, ולא אמר אדם צר לי המקום.

ובאמת מפליא הדבר איך עזרת ישראל שהיתה מיועדת לקלוט רבבות אלפי ישראל לשחיטת הפסח, היתה רק ברוחב קל"ה אמה ובאורך קפ"ז אמה ורוחב הפתח היה י"א אמה. הגם שסיבת הדבר שמלכתחילה נבנתה בתכנית כזו ולא במקום מרווח יותר מפני שתבנית ביהמ"ק רומז לצורת העולמות העליונים, מכל מקום לאמיתו של דבר אפילו היה המקום קטן מזה גם כן לא היה צר מהכיל את הבאים לביהמ"ק, וגם אז היו עומדים צפופים ומשתחוים רווחים, כי הקדושה איננה תופסת מקום ומתאמת עצמה כפי המקום שזקוקים לו. על דרך זה בכללות ארץ ישראל שכאשר קיימו בה התורה והמצוות כראוי היתה מתרחבת לאין שיעור וערך.

עפי"ז יש לפרש מ"ד במדרש (ב"ר ה, ח) ויקרא אלקים ליבשה ארץ, למה נקרא שמה ארץ, שרצתה לעשות רצון קונה וכו', אני אל שדי אני שאמרתי לשמים וארץ די, שאלמלא כן היו מותחים והולכין עד עכשיו. ע"כ. לכאורה אינו מובן מדוע רצתה הארץ מעצמה להתפשט עד בלי די, ולמה עצר השי"ת בעדה ואמר די. והגאון מהרי"א בתפארת יונתן (בראשית א, י) כתב בזה ותו"ד דידוע דעת החוקרים בימיו שהאנושות מתרבה והולכת על פני כדור הארץ, עד שתוך תקופה מסויימת לא יספיק המקום עבור כל הנוולדים בעולם. וכן בנוגע להספקת המזון עבור הבריות שלא יספיק לכל באי עולם שהרי הארץ לעולם עומדת בדמותה ותבניתה. על כן חשבה הארץ שאם לא יחטא האדם ולא ימות, ואשה

שנה נפש, שאמנם בבריאה הגשמית בעוה"ז יש בהם גבול וקצבה ונקבעו סדרי המערכת לכאו"א כפי מה שהוא, מ"מ ברוחניות אין בהם הגבלה כלל, וניתן בהם הכח להתרחב ולהתפשט יותר ויותר, ולכן אצל בחי' 'עולם' אע"פ שבעוה"ז נקבעו מדות וגבולות, לכללות העולם וכן לאר"י ולקדושת ירושלים וכדו', אבל לעת"ל עתידה אר"י שתתפשט על כל העולם כולו וכן קדושת ירושלים, ועד"ז ממש זוכים צדיקי אמת הדבקים בהשי"ת להמשיך במקומם קדושת אר"י וקדושת ירושלים וכו', שהרי ברוחניות אין סוף וגבול לאורות הקודש.

עד"ז בבחי' 'שנה' שנקבעו זמני ומועדי השנה כפי סדרי המערכת והגלגלים וכו', אמנם צדיקי עולם הדבקים בתורה יכולים לשנות סדרי הזמנים כנודע, ועד"ז יכולים להמשיך קדושת המועדים בכל ימות השנה, כמש"כ הבאמ"ח בסידורו של שבת במ"ד בגמ' (מגילה דף י"ג ע"ב) במה שאמר המן כי את דתי המלך אינם עושים, דמפקי לכולהו שתא בשה"י פה"י, פרש"י שבת היום פסח היום, וצ"ב הרי שבת אינו אלא יום אחד בשבוע, וכן פסח אינו אלא ז' ימים בשנה, ומהו שאמר דמפקי לכולהו שתא בשה"י פה"י, אלא דאותו רשדע הבין כי ע"י שלומדים הלכות השבת והלכות פסח, בכוחם להמשיך את אורות הקדושים של שב"ק ופסח גם בימות החול, להוריק ברכת שמים שפע עליון כל יום תמיד, והיינו דברוחניות אין גבול קצוב לבחי' הזמן, וכאמור.

כן הדבר גם בבחי' 'נפש', דאמנם יש שישים רבוא נפשות ישראל, אך כשזוכה האדם יכול לקבל עיבור נשמה מצדיק קדום המסייע בידו להתעלות וכו', וכן לאידך גיסא יכול האדם לאבד נשמתו האלקית ולהיות רק בבחי' בעל חי בלבד כמו שהאריכו בספה"ק. וראה בספה"ק תפארת שלמה (פר' במדבר, ועוד) שהביא שפעם נכנס מהר"ש בעל המדרש שמואל למרן האריז"ל, כאשר היה עוד רך בשנים, והאריז"ל קם מלפניו מלא קומתו ואמר לו ברוך הבא. והגה"ק רבי חיים ויטאל ז"ל לא היה יכול להתאפק ושאלו למה קם מלפני הבחור מלא קומתו. אמר לו האריז"ל, לא מלפניו קמת, אלא לרבי פנחס בן יאיר כבדת,

וז"ש אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם, רצ"ל דכיון שהיו בנ"י דבוקים בהשי"ת לעובדו בקדושה, זכו תמיד להיות על אדמת אר"י הן בחנייתן והן בנסיעתם, כי באמת לא נדו ממקומם כלל וכנ"ל מהיט"ל, וזהו אלה תולדות נח רצ"ל שבכל השנים שהיו במדבר נחו על אותו אדמה ממש, ומוכח לה שהרי אלה פקודי המשכן דהרי קשה היאך הקימו משכן לה' והקריבו קרבנות על אדמת נכר במדבר, אלא שבאמת שהיה באותו המקום בחי' אר"י וירושלים, נמצא דהגם שנסעו והלכו אנה ואנה באמת לא נדו ממקומם כלל, ולא זו בלבד שבמקום חנייתם היה שם קדושת אר"י אלא גם בעת נסעם נסע עמהם אדמת אר"י. ועז"א אם בחקותי תלכו ואמרו במד' (ויק"ר לה, ד-ה) חקות שבהם חקקתי את השמים והארץ וכו', וכאמור דלכן שם הקב"ה גבול למדת הארץ שלא תתרחב יותר, כי הוא ית"ש ידע מקומה שבהצטרך תתרחב הארץ כפי הצורך, כי כן הטביע השי"ת בטבע הארץ שתוכל לשנות מקומה הנה והנה וכמו"כ להתרחב כפי הצורך וכאמור, ועז"א אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, הכוונה כי מעלה זו לא היה רק באותו זמן אלא דהנהגה זו נתונה לכל בני ישראל, כאשר נודע מפי סופרים ומפי ספרים ואבותינו סיפרו לנו על הרבה צדיקים שהמשיכו והביאו למקום משכנם את בחי' אר"י ממש, וז"ש אלה הדברים ואמז"ל אין דברים אלא דברי תורה, כי בכח התורה שהיא למעלה מן המקום והיא ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים, שהרי אפי' אות אחת של התורה נכלל בה עניינים הרבה לאין שיעור וערוך, ובכן בזכות התורה תתרחב הארץ ויבא רצועה של אר"י לכל מקום שיהא שם משכנם, ובכך נבין מה שאמז"ל ואלה מסעיהם למוצאיהם, כי היו תמיד שרויים באדמת אר"י ממש וכאמור.

***

- כל סדרי הבריאה הם בבחי' עולם שנה ונפש
הקשורים זב"ז -

ויש להעמיק עוד בענין זה, עפ"י מה שהאריכו בספה"ק במש"כ בספר יצירה (פרק ו, משנה א) שכל עניני העולם הזה יש בהם בחינות עולם

הולך עם השטריימל גם בעת אמירת הקינות, ורק מפני הבושה הוא פושטו, ע"כ. ולכאו' הדברים מופלאים ביותר.

ויתכן אולי להסביר קצת ע"פ האמור דענין התחלקות הזמנים לפי גבולות הזמן הוא דבר גשמי, ולא שייך כלל בשמים ממעל כי כלפי הבוכ"ע לא שייך השתנות העיתים והזמנים כל עיקר, ולכן מי שחי גם בהיותו בעוה"ז בעולם האצילות וראשו מגיע השמימה הרי הוא בבחי' למעלה מן הזמן, אשר על זה מורה שם הוי"ה ב"ה שהוא היה הוה ויהיה ואין שייך כלפיו שום השתנות והתחלקות הזמנים, ופעם אמרתי לכ"ק מרן אאמו"ר זי"ע דעד"ז יש לפרש מ"ש ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד, דכל השלשה הם לעולם ועד, שהרי אצל השי"ת אין התחלקות בין העבר להעתיד וההוה והכל כאחת, וקלסיה.

ועפי"ז י"ל מה שהזכיר המחבר בשולחן ערוך (סי' תכח, סעי' ג) בסימן המועדים לפי א"ת ב"ש, שביום שחל בו פסח יחול בו ג"כ תשעה באב, יעו"ש, וי"ל דרמז לכך שניתן להמשיך אורות וקדושת חג הפסח ובחי' חירות עולם אף בימי ההסתר ואפי' ביום המר של תשעה באב, ומרן בעל הישמח משה הגיע אז למדריגה עליונה שהיה כ"כ דבוק בהשי"ת, ובכך התעלה על גבולות הזמן של עוה"ז, עד כי גם ביום תשעה באב נמשך אצלו הזמן דחג הפסח והרגיש אז את האורות הקדושים ושמחת ימי החירות.

- זכות אבות לבנים יזכור - ומביא גואל בזכות בני בניהם -

עכ"פ נמצינו למדין דבכל הבחי' של עולם שנה נפש אפשר להמשיך כוחם ומעלתם לכל המקומות והזמנים וכן לכאו"א, וסוד הענין בזה כי כל מה שהקדושה מתעלה יותר יש בה ענין האחדות ביתר שאת, דכל ענין הפירוד בכל עניני העולם נתהווה רק ע"י ההתרחקות מאור א"ס ב"ה, כי בשורש הקדושה העליונה הכל בתכלית האחדות, בכך יובן שגם מעלת וקדושת הארץ אין בה הגבלה כלל, וכאשר זוכה האדם יכול להמשיך אליו בחי' אר"י ממש גם בהיותו בחו"ל, ועל דרך זה היה בשכון בני"י במדבר ארבעים שנה, ואם כי יש להאריך טובא בעומק הדברים,

שנכנס עמו מעל ראשו, שנשמתו נתלבשה בזה הבחור היום, מפני שעשה היום מצוה שנהג רבי פנחס בן יאיר לקיימה תמיד, על כן נתעברה היום בו נשמתו, להחזיקו ולעוזרו במצוות כאלו. או אז ביקש הרח"ו מאת הר"ש שיאמר לו איזה מצוה בא היום לידו. וא"ל דבבוקרו של יום כשהלך לבית הכנסת להתפלל, שמע קול בכיה גדולה היוצא מאיזה בית, ואמר אסורה נא ואראה מה קול הבכיה, וראה שכולם ערומים כי באו גונבי לילה וגנבו כל אשר להם וגם מלבושיהם הפשיטו מעליהם, ונכמרו רחמיו עליהם ופשט את מלבושיו מעליו והלביש לבעל הבית, והוא חזר לביתו ללבוש בגדי שבת, מיד נשקו רבי חיים על פיו, וחזר לרבו וספר לו המעשה, א"ל האריז"ל ודאי כך היה, ובעבור זאת המצוה זכה שנתלבשה בו היום נשמת רבי פנחס בן יאיר, שרבי פנחס בן יאיר תמיד נהג לילך לפדיון שבויים ולגמול חסד עם האומללים ונדכאים.

ועכ"פ דגם בענין בחי' 'נפש' אין בה הגבלה וקצבה, וזהו שאמרו בספה"ק דאברהם אבינו כלל את כל נשמות ישראל עד סוף כל הדורות, וכן מצינו בהרבה מקומות דיחיד מישראל היה שקול כמו כמה וכמה מישראל, דהכוונה שזכה לכלול בתוכו מעלת וקדושת הרבה נפשות, כדאחז"ל (מכילתא פר' בשלח טו, א) שקול משה כנגד כל ישראל, וכן במה שנא' (יהושע ז, ה) ויכו מהם כשלשים וששה איש, ואמרו חז"ל (ב"ב דף קכ"א ע"ב) זה יאיר בן מנשה ששקול כנגד רובן של סנהדרין, וכן בפנחס נאמר שהיה שקול כנגד כל ישראל (עי' ילקוט דברים רמז תתע"ה), וכן בדור המדבר נאמר עליהם דבר צוה לאלף דור, שכל אחד מהם היה שקול כאלף איש ומשה כנגד כולן (עיין עשרה מאמרות מאמר חקור הדין, ח"ב, פל"ב),

*

בכך נוכל להבין מה ששמעתי מכ"ק אאמו"ר זצלה"ה דרביה"ק הישמח משה זי"ע אף שהיה מקונן כל ימיו על החורבן, ולא הסיח דעתו מחורבן בית המקדש, ואמרו עליו שהיה בו ניצוץ ירמיהו הנביא. ומכל מקום לעת זקנותו, הלך עם השטריימל עד לערב תשעה באב בצהריים, ואמר שאילו לא היה מתבייש מאנשים, היה

נאחז דברינו בקצרה לסימנא בעלמא ותן לחכם ויחכם עוד.

על כן אנו מתפללים ומבקשים את ישועת השי"ת בזכות האבות, ולכאן הרי מאי דהוה הוה ומה יועיל זכותם לאחר אלפי שנים, אלא דח"ו מלומר כן, כי מלבד מה שהאבות הק' כללו בנשמתם את כל נשמות ישראל בכל הדורות כולם, זאת ועוד כי האבות הק' עמודי העולם מהמרכבה העליונה לא שייך בהם הגבלת זמן והם חיים וקיימים בפועל אף בזמננו אנו.

ובבחי' זו יבואר מה דמצינו בספה"ק דלפעמים השי"ת מרחם על האדם בזכות דורותיו העתידיים לצאת ממנו, דכל זה משום שאצל הבורא ב"ה לא שייך כלל התחלקות הזמנים והעתידי והעבר וההווה, וממילא שגם אבות העולם וכל צדיקי הדורות שעברו וכן הדורות שעתידים להיות ככוחם אז גם עתה רב זכותם להגן ולהושיע, ועל כן אנו מבקשים דאף אם אין אנו ראויים ואין לנו זכות להוושע, יושיענו ה' אלוקינו הן בזכות האבות הק', והן בזכות בנינו ודורותינו העתידיים לבוא, וזהו אמרינו וזוכר חסדי אבות מחד, ומאידיך ומביא גואל לבני בניהם, בזכות בני בניהם.

עד"ז יל"פ אלה מסעי וגו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם רצ"ל דמה שיצאו בני ישראל ממצרים היה בכח זכות אבות כמ"ש (שמות ג, טז) ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני"ה אבותיכם וגו' שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר, דהכוונה דהשי"ת זכות אבות לבנים יזכור ולא זו אף זו שמצרף את זכות הדורות העתידיים לבא, וז"ש זה שמי לעולם רומז על הוי"ה היה הוה ויהיה מעולם ועד עולם שהכל כאחד, ולכן, וזה זכרי לדור דור לצרף הן זכות דורות הקודמים והן העתידיים לבוא.

וזהו ויכתוב משה את מוצאיהם רצ"ל שזכות האבות ושורש מחצבתם הוא שעומד למסעיהם דהיינו לבני בניהם, על פי ה' רצ"ל דהרי שם הוי"ה מורה על העבר וההווה והעתידי שהכל כאחת, ולכן מהאי טעמא נמי ואלה מסעיהם למוצאיהם, רצ"ל שכמו"כ מתעורר גם זכות הדורות העתידיים לבוא להגן ולהושיע בזכותם וכאמור.

זהו הרמז בו' פרשיות המתחילות בא', ע"פ האמור דמ"ש ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם שמרמז על זכות האבות וזכות הדורות הבאים, ועז"א אתם נצבים היום וכתב החיד"א בחומת אנך (שם) דרומז על אברהם יצחק יעקב שסופי תיבות שמם עולה קמ"ב כמספר נצ"ב, כי זכותם עומד תמיד לבנ"י יעו"ש. וראה מש"כ בייט"ל (ר"פ נצבים) דרמז הכתוב שהשי"ת מושיע לבנ"י גם כשאין להם זכות עצמית, כי הוא מצרף זכות העתיד הן של האדם עצמו והן של הדורות הבאים, וז"ש אתם נצבים היום כולכם לפני ה' ראשיכם וגו' כל איש ישראל גם אלו שאין בידם זכות, והטעם למען הקים אותך היום לו לעם בזכות שאח"כ והוא יהיה לך לאלוקים, זאת ועוד, ולא אתכם לבדכם, כלומר לא בשביל זכות עצמכם לבד אנכי כורת את הברית הזאת וגו' כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה עמנו עומד היום, כלומר שגם זכות דורות העתידיים לבוא מצרף לזכותכם, עי"ש באריכות. ויש להוסיף דלכן אמר אתם נצבים היום כולכם לפני הוי"ה אלוקיכם, רמז לשם הוי"ה המורה על שהוא היה הוה ויהיה, ולא שייך גביה התחלקות הזמנים כנ"ל, ולכן מצטרף זכות העבר והעתידי להליץ יושר ולהמתיק מדה"ד להופכו למדה"ר.

ועז"א הלא כן הוא מפורש במ"ש אלה תולדות נח, ובמד"ר (פכ"ט ס"ה) מנין לראשונים בזכות אחרונים, שנאמר ונח מצא חן, בזכות אלה תולדות נח עי"ש, הרי שמועיל זכות הדורות העתידיים לבא, וכמו"כ נאמר אם בחקותי תלכו, ובבעה"ט דהוא ר"ת אבת עי"ש, והיינו דזוכר חסדי אבות לבניהם אחריהם. ועל כן גם כאשר אלה פקודי המשכן משכן העדות, וכפרש"י שנתמשכן ב"פ בעונותיהן של ישראל, כי בעוה"ר מפני חטאינו גלינו מארצנו וגו' וירד ירדנו בעומק השפלות, מ"מ עלינו לדעת כי בכל אופן ובכל מצב לא יטוש ה' את עמו ונחלתו לא יעזוב מלרחם עלינו ולהושיענו, אם בגין זכות העבר זכות אבות הקדושים, ואם בזכות הדורות העתידיים לבא שיצרף השי"ת מעשיהם הטובים

הרי שמדה כנגד מדה הקב"ה מתנהג עמנו ג"כ במדה זו, והוא דן אותנו בבחי' של למעלה מן הזמן, לצרף לנות זכות אבות וזכות הדורות העתידיים. ובוודאי יעמוד לימין ישראל להושיעם למען שמו, כי כאשר יזכו לראות בישועת ה' בוודאי יקבלו על עצמם כל אחד ואחד עול מלכות שמים שלימה, לאהבה וליראה את שמך.

יעזור השי"ת, ויתהפכו הימים הללו לששון ולשמחה לישועה ולנחמה, ונזכה לצאת מאפילה לאור גדול משעבוד לגאולה, ונגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

להכריע לכף זכות ולגאלינו, ועל כן אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל, בכל מקום ובכל עת ובכל זמן, דיקוים בנו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שכמו שיצאו ממצרים הן בזכות העבר של אבוה"ק והן בזכות העתיד שיקבלו התורה, כמו"כ הדברים האלה הם לכל בני ישראל לדורות עולם, ואז יתקיים ונגלה כבוד ה' לרומם שמו ית' ואת כבוד עמו בית ישראל.

גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך, וכאשר עם בני ישראל מאמינים באמונה שלימת כי השי"ת הוא היה הוה ויהיה למעלה מן הזמן,

מה שאמר כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א במהלך הסעודות שב"ק פר' מסעי העעל"ט

הכתוב (ויקרא כו, לד) אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה תשבות אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה, שבימי הגלות תרצה הארץ את שבתותיה באופן נעלה אשר לא שבתה בשבתותיכם בשבתכם עליה, כי השבתות בזמן הגלות הם יותר מהשבתות בזמן שביית המקדש היה קיים. ובפרט שבתות ג' השבועות שבימי בין המצרים, יעו"ש באריכות דבה"ק.

ובחי' זו שמעתי ממרן אדמו"ר זי"ע מה שאמר לו זקה"ק מרודניק זי"ע ששמע מפ"ק של הרה"ק הגוטער איד מניישטאט זי"ע בנו של הרה"ק המאור ושמש זי"ע ומגדולי תלמידי רביה"ק מלובלין זי"ע, שאצל הרבי מלובלין היו ארבע מאות אנשים כפריים (דארפס אידען) בעלי רוח הקודש. שאל אחד מהנוכחים, א"כ מדוע לא הביאו את מלך המשיח, והשיב הרה"ק: לא ידענו שזה חסר ונצרך כל כך, מרוב התגלות אור הקדושה שהיה במחיצת קדשו של הרבי, ע"כ העובדא והוא עמוק עמוק מי ימצאנו.

ועפ"ז יבואר דבר אמרינו בו אשבות כאשר צויתני לשרתך וכן אגיד גדולתך ברנה, כלומר שלכה"פ בשבתות עתה בזמן הגלות יהא בהם שמחה גדולה ותענוג לפני השי"ת, ובפרט בשבתות בימי בין המצרים שהם עוד גבוהים ונעלים ביתר שאת, ועל זה אנו מתחננים ושויתני

בזמירות שב"ק: ושויתי ה' לקראתי שתרחמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך, ואז אשמור פקודיך וחוקיך בלי עצב. יבואר, עפ"י מה שכתב בספה"ק תפארת שלמה (פרשת דברים) וזל"ק, אז תרצה הארץ את שבתותיה וגו' (ויקרא כו, לד), הנראה לפרש כוונת הכתוב להורות גודל מעלת יום השבת בזמן הגלות, כשבא יום השבת יש שמחה לפני השי"ת ב"ה יותר מבזמן שבהמ"ק הי' קיים, משום דבשבת קודש נעשה היחוד למעלה גם בזמן הגלות כי הוא קביעא וקיימא, ובימי החול כביכול גם הקב"ה בגלות ע"ד (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, א"כ כשבא יום ש"ק יש לו להשי"י שמחה גדולה שנעשה היחוד ויוצא מהגלות. אבל בזמן שבהמ"ק הי' קיים הי' היחוד נעשה גם בחול, אלא בשבת הי' היחוד גדול במעלה יותר, א"כ לא הי' שמחה להשי"י כל כך. וז"פ אז, בזמן הגלות, תרצה הארץ את שבתותיה, הם השובתים המה לרצון לפני הקב"ה בשמחה גדולה, כמ"ש (בתפילת שב"ק) רב לך שבת בעמק הבכא, ימי המצרים בין י"ז בתמוז לת"ב המה עמק הבכא, ואז רב לך שבת, יום השבת קודש בימי המצרים, הוא יותר גדול מכל ימות השנה, מפני שבימי החול גדול הצער לכן בש"ק נתרבה השמחה למעלה, עכלה"ק.

וע"ע בתפארת שלמה (פרשת בחוקתי) במאמר

אברהם שנאמר (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם וזה הסגירם שהסכים הקב"ה אחריו, עי"ש.

ואמנם לאחר שנתארך הגלות ובני ישראל נדים ונעים גולה אחר גולה ולא אתנו יודע עד מה, שוב טוען אברהם אבינו ע"ה לפני הקב"ה שלא נתכוון לגלות ארוכה ומרה כל כך, ולצרות גדולות ורעות כל כך, והוא עומד ומתפלל לפני הקב"ה להושיע את ישראל ולגאלם למען שמו. ולזה נקרא החודש בשם חודש 'אב' שאבינו הראשון עומד עתה ביתר שאת להתחנן ולבכות על זרעו שיוושעו ויתרומם קרנם בגאולה השלימה.

ועוד י"ל, דהנה אמרו חז"ל (חולין דף ס' ע"ב) שאמר הקב"ה לירח לכי ומיעטי את עצמך, חזייה דלא קא מייתבא דעתה, אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח, ועמד בזה רביה"ק הישמח משה זי"ע (פר' בראשית) דלכאו' המאמר הזה משולל הבנה, דלמי חטא ולמי יכפר ולמי יקריבו, והרי הוא היוצר והוא הבורא.

והאריך שם ובתו"ד, דהנה אמז"ל (ע"ז דף נ"ד ע"א) שאפיקורס שאל אם אין רצונו של הקב"ה בע"ז למה אינו מבטלה, והשיבו לו דהרי עובדין לשמש ולירח שהעולם צריכים לו, וכי יאבד עולמו מפני שוטים, ומבואר מזה דודאי אין הקב"ה רוצה שיהיה בבריאה דבר שאפשר לטעות בו, ומה שהניחן הוא שהעולם צריכים להם, ואיתא במדרש דהחמה נבראת להאיר ולמה ברא גם הלבנה אלא לפי שעתידין אומות העולם לעשות את השמש לאלהות ואם היה רק אחד היה יותר מקום לטעות, ובכן אם היו שניהם השמש והירח שוים היה רחוק יותר לטעות שהשמש הוא אלהות שהרי יש ירח בדומה לו, ועכשיו שהירח נתמעטה יש יותר מקום לטעות בהשמש, יעו"ש.

וזה שאמרו דאמר הקב"ה הביאו עלי כפרה וכו', דכביכול השי"ת תולה בעצמו את כפירת הפושעים מאומות העולם העובדים לשמש ומחשבים לאלהות, ואומר שאני גרמתי לכך כי מעטתי את הירח עי"ש, מעתה פשוט הדבר כי מכ"ש וק"ו אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שהקב"ה כביכול אומר הביאו עלי כפרה, וכפי שאמר הקב"ה (ברכות דף ל"ב ע"א)

ה' לקראתי שתרחמני עוד 'בגלותי' לגאלינו, מגלות הנפש ולעורר לבי לאהבתך ויהיה לנו התעוררות אהבה ויראה בעבודת השי"ת, ואז אשמור פקודיך וחוקיך בלי עצב היינו שביום ש"ק נתרומם למעלה עליונה עד שלא נחוש עוד צער החורבן, כנ"ל מרביה"ק מלובלין זי"ע.

✳ בזמירות שב"ק: צוחין אף עקתין בטלין ושבייתין ברם אנפין חדתין ורוחין עם נפשין. הנה בשבת מתמתקין ומתבטלין כל הדינים, ואפ"ל מילתא בטעמא ע"ד דאיתא בתוס' (כתובות דף ז' ע"ב ד"ה והוא) דאין צריך פנים חדשות בשבת כליל השבת ויומו, משום דשבת הוא פנים חדשות כדאי' במדרש אגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות (והובא בב"י אהע"ז סי' ס"ב, ד"ה ומ"ש רבינו). ומצינו בחז"ל (ב"ר יא, ב) אינו דומה מאור פניו של אדם בשבת לשל חול, והיינו טעמא כנ"ל דבשבת נעשה האדם כבריה חדשה, ומעתה שהוא כבריה חדשה, הרי שכל הדינים שהיו שרויים עליו מתבטלין, כי בריה חדשה ופנים חדשות באו לכאן, וכל הדינים לא חלו כי אם על אדם אחר.

וע"ז אנו אומרים צוחין אף עקתין בטלין ושבייתין ומתבטלין הדינים מכל וכל, והיינו טעמא כיון שברם אנפין חדתין שמקבל האדם צורה חדשה להיות כבריה חדשה, והבן.

✳ בטעם מה שנקרא חודש זה בשם 'אב' דלכאו' הוא מורה על חשיבות, בעוד שבחודש זה הוא מהחודשים הנפולים.

ואפ"ל, דרמז בזה על אבי האומה הישראלית אברהם אבינו ע"ה, אשר הוא אב ידעך מנוער (שחרית לש"ץ, ליום הקדוש). ונודע במדרש (פר' לך, פמ"ד סכ"א) עה"פ ויהי השמש באה ועלטה היה וגו' שמעון בר אבא בשם ר' יוחנן אמר ארבעה דברים הראה לו גיהנם ומלכיות ומתן תורה ובית המקדש, א"ל כל זמן שבניך עסוקים בשתים הם ניצולים משתים, פירשו משתים הם נידונין בשתים, א"ל במה אתה רוצה שירדו בניך בגיהנם או במלכיות, ר' חנינא בר פפא אמר אברהם ברר לו את המלכיות וכו' עי"ש, וכע"ז במד"ר פר' פקודי (פנ"א ס"ז) ושם אי' אברהם בירר לו הגליות ומנין שנא' (דברים לב) אם לא כי צורם מכרם זה

מליצת זכות זו.

ואפ"ל עוד, דבפרשתן אנו למדים על פרשת ערי מקלט, שההורג נפש בשגגה גולה לערי מקלט, ושם נתכפר לו עוונו, והיינו טעמא לפי שגלות מכפרת עון (ראה ברכות דף נ"ו ע"א), והאדם אשר שב מגלותו חוזר לקדושתו הראשונה. ומעתה בני ישראל אשר גולים גלות ארוכה ומרה כל כך, בוודאי שהגלות מכפרת עוון, ויחזרו כולם אל קדושתם הראשונה וע"י עצם הגלות זוכים לכפרה שלימה על כל מעשיהם.

ועוד בה שלשיה, ובהקדם מה דאיתא במתני' (מכות דף י"א ע"א) 'אמותיהן של כהנים היו מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו', ובגמ' שם הקשו 'הא מצלי מייתי וכו' כלומר ואיך יתכן שתישמע תפילת הרוצח על הכהן גדול שימות, ותירצו שם, שהיה להן לכהנים לבקש רחמים על דורו ולא בקשו וכו' כי הא דההוא גברא דאכליה אריא ברחוק תלתא פרסי מיניה דריב"ל, ולא אשתעי אליהו בהדיה תלתא יומי'.

והנה אמרו חז"ל (סנהדרין דף ל"ג ע"ב) בדיין מומחה לבית דין שאם טעה בדינו, פטור מלשלם, וברש"י דכיון דמומחה הוא מזלא בישא דההוא גברא גרם ליה למיטעי, ע"כ. וביאר הרא"ש הכוונה דכיון דמומחה הוא ולא היה ראוי לטעות, מעתה כשטעה בוודאי מזליה דההוא גברא גרם ליה. וכתב בפלפולא חריפתא שם דלכאו' מה שייך לומר מזלו גרם בענין דין תורה, והלא הדיין היה לו טעות בעיקר הדין, וז"ל, ואל תתמה על החפץ שיחפוץ הדעת לסבול דמישך שייך מזלא בדינא ודיינא, דהא אשכחן בפרק הגולין במסכת מכות דאדתנן אם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומינו אחר תחתיו, ולאחר מיכן נגמר דינו, חוזר במיתתו של שני, ואמרינן עלה מאי הוי ליה למיעבד מאחר שעדיין לא היה כהן גדול כשהרג זה, ומשני הו"ל לבקש רחמים שיגמור דינו לזכות, ולא ביקש. הא קמן דשייך בקשת רחמים על שיגמר הדין לזכות, ואי לא ביקש אפשר שלא יזכה, ולמה זה ועל מה זה אלא דמזליה גרם שלא יזכה, ובקשת הרחמים מבטלת ומשדדת מערכתו, עכ"ל. ועכ"פ נמצינו למדים דאף כאשר

אני גרמתי להם שבראתי יצה"ר, דכתיב (מיכה ד, ו) ואשר הרעותי. וענין זה מתעורר בכל ראש חודש מחדש, ולכן הוא זמן כפרה לכל תולדותם כי מליץ הקב"ה יושר בעד עמו בית ישראל.

גם באהרן כהנא קדישא מצינו ענין זה שאמר מוטב יתלה הסרחון בי ולא בהם (ויק"ר י, ג) ובבחי' זו עורר שאף הקב"ה יאמר בבחי' זו 'אני גרמתי להם'. ועפי"ז יש לומר דלכן נקרא חודש זה בשם אב כי בראש חודש חל יומא דהילולא של אהרן הכהן, ובחודש זה מתעורר בחי' זו שפעל אהרן כהנא קדישא בעבודתו, שיאמר הקב"ה אני גרמתי להם שבראתי יצר הרע, ונמצא שחודש זה הוא אב לכל ראשי חדשים שבהם מליץ הקב"ה יושר על ישראל, ואומר הביאו עלי כפרה שמעטתי את הירח, ומזה מתעורר מליצה ישרה בעד עמו בית ישראל.

✳ ברמז מה שקוראים פר' מסעי בימי בין המצרים, י"ל, עפימש"כ בספה"ק 'תפארת שלמה' (סוף פרשתן), במה שנאמר (במדבר לו, ז) ולא תסוב נחלה ממטה אל מטה, ומבאר שם באריכות שכשישים האדם על ליבו דברי הכתוב של לא תסוב נחלה ממטה למטה, כי הקפידה התורה על כך, אע"פ שכולם י"ב שבטי י-ה כולם קדושים, ומה חילוק יש באיזה מטה יפול הנחלה, ואעפ"כ הקפידה התורה על כך, מכל שכן בזמן הזה אשר בעוה"ר כל ארץ הקדושה תחת יד הישמעאלים ויבלעוה זרים ויירשוה ובאו גויים בנחלתך טמאו את היכל קדשך שמו את ירושלים לעיים (תהלים עט, א), מכל שכן שצריך לקרוע לבב איש לצעוק על זה להקב"ה לעורר רחמים על הארץ ועל קיבוץ גלויות לתוכה בשמחה, ובנות צלפחד מרוב תשוקתם שלא תסוב נחלתם למטה אחר, הם המשיכו רחמים מאת הבוכ"ע שירחם ציון ויפדה מקום מקדשו מתחת ידי זרים, יעו"ש בדבה"ק.

ויש בזה מליצה ישרה וניחום גדול לבני ישראל, שאף שגולה אחר גולה גלו ישראל בגלויות ארוכות ומרות, מכל מקום כבר הבטיחנו הכתוב ש'לא תסוב נחלה ממטה אל מטה', ובוודאי ישיבנו הקב"ה אל ארץ אבותינו ולהושיב אותנו בנחלתנו כמימים ימים. ולכן קוראים פרשתא דא בימי בין המצרים לעורר

דלא יתקלון עמא בית ישראל, בפולחנא נוכראה ובגילוי עריותא ובשדיות אדם זכיא, והוה בידיה לבטלותהון בצלותיה, ולא צלי מטול כן אתקנס לממת בשתא ההוא, עכ"ל, והיינו שהכהן הגדול היה צריך לבקש רחמים ביום הכיפורים בקודש הקדשים שלא יכשלו בני ישראל בשלוש עבירות חמורות שהם עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים, וכיון שבידו לבטל אותם מעבירות אלו על ידי תפילתו והוא לא עשה כן נענש בכך שהוא צריך למות בשנה זו. ומעתה כשם שהכהן גדול נענש כביכול על שלא התפלל וביקש רחמים על בני דורו, כן נמי כביכול כלפי אין סוף ב"ה וב"ש שבוודאי מתפלל שיינצלו בני ישראל מן החטאים הגדולים, וכן שיגמר דינם של ישראל בכי טוב.

וע"ז בקשתנו למקדשך תוב, כי בעת הזאת שאין לנו כהן משמש ומזבח מכפר, ואין בית המקדש עומד על מכונו, מכל מקום הלא הקב"ה אתה הוא כהן, ובקשתינו שתכנס אתה לבית קודש הקדשים ותתפלל בעדנו להצילנו מן היצר הרע האורב לנו יום ולילה לא ישבות, ותבקש עלינו שיגמור דיננו לזכות ולרחמים.

שורת הדין נותנת שיצא אדם לכף חובה, עכ"ז יתכן על ידי בקשת רחמים שיתהפך הדין לטוב. ואמרו חז"ל (ברכות דף ז' ע"א) תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים וכו', ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך וכו'. ועוד אמרו חז"ל שם, דהקב"ה מתפלל יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי וגו', ולכאור' הוא צריך ביאור, דהלא אמרו חז"ל (ב"ק דף נ' ע"א) כל האומר הקב"ה ותרן יוותרו מעוהי, והיאך אמרינן שהקב"ה מתפלל שיכבשו רחמיו את כעסו ויתבטל מדת הדין, והא מלך במשפט יעמיד ארץ (משלי כט, ד). ואמנם להנ"ל יבואר היטב, דפעמים יש ויפסק הדין בהיפך מן הראוי, וזהו על ידי בקשת רחמים שיתפלל ויבקש על כן, ואז מזלו גרם להפוך הדבר לכף זכות.

ועפי"ז יבואר מה שרמז הפייטן באומרו למקדשך תוב ולקודש קודשין, דהנה אמרו חז"ל (סנהדרין דף ל"ט ע"א) אלוקיכם כהן הוא, ובתרגום יונתן (במדבר לה, כה) כתב ומטול דלא צלי ביומא דכפורי בקודש קודשיא על תלת עבירן קשין

הצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

כמא דברכתא

ברכת מזלא טבא וגדיא יאה שלוחה בזה, קדם האי גברא רבא, משנתו רב ונקי, סיני ועוקר הרים, מרביץ תורה והוראה, מורה ודאין, שלמ"ה שמו ושלמה משנתו, ה"ה

הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א

דומור"צ דקהילתנו הק' בבארא פארק

לרגל השמחה השרויה במעונו כמז"ט ובשעטומ"צ

שמחת שמחת אירופי בנו המור"מ בתוי"ש מורינו משה נ"י

ולמחותנו הדגול, האי גברא רבא, אוצר בלום, יראתו קודמת לחכמתו, אור נערב, המשקיע כוחו ואונו בהעמדת לגיונות נאמנים לה' ולתורתו ית"ש, ערוגת הבושם, פאר מקדושים, ה"ה

הרה"ג רבי חיים יחיאל מיכל הלברשטאם שליט"א

מנהל רוחני דישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, ורב דקהל חסידי סטראפקוב

והברכה אחת היא לסב הגדול, הגה"צ המפורסם בגדולת תורתו ויראתו, מעכש"ת

כ"ק האדמו"ר מסטראפקוב שליט"א

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, כי יזכה לראות דורות ישרים ומבורכים,

מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש ושובע שמחות עד ביאת ינון בב"א

לזה קוראים פרשתא דא בימי בין המצרים, לטובה, על ידי תפילת הקב"ה על ישראל יכמרו כשהכוונה בזה לעורר רחמים, שיליץ הקב"ה יושר בעדנו, ואף כאשר שורת הדין נותנת לפסוק שלא

שומר 'ושא נס לקבץ גליותנו' ושוב 'וקבצנו יחד'. ואפ"ל דאם זוכים ישראל הרי שהקב"ה ישא נס לקבץ גליותנו ולהוציאם מגלות החל הזה. ברם אם אין אנו זכאים לכך בקשתנו שאם לא למעננו למענו יעש, דהלא כתיב (תהלים צא, טו) עמו אנכי בצרה, ואף הקב"ה נמצא עמנו בגלותנו, וע"ז בקשתנו 'וקבצנו יחד' היינו יחד עם הקב"ה ויושיענו למען שמו.

יום שלישי פר' דברים ה' אב:

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יצחק דוד נ"י בן הרב אברהם בנימין מאיר בוים מב"ב (בהג"ר יחיאל שליט"א רב ביהמ"ד שפע חיים בנוה הורים פעה"ק). והדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא דהאריה"ק זי"ע. וכן לפני תפילת מנחה.

יום רביעי פר' דברים ו' אב:

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה משה אהרן נ"י בן הנדיב הרה"ח ר' יוסף שמואל זילברמן ראש הקהל דקהילתנו הקב"כ בברכפלד (ב"ר חיים מצפת עיה"ק).

יום חמישי פר' מסעי כ"ט תמוז אחר תפילת שחרית הורה מרן שליט"א לכל בתי החינוך והיכלי הישיבות והכוללים, לומר ג' פרקי תהלים, להצלחת המערכה על כשרות הקומה הכשרה בטלפונים. (בשעות אחה"צ אכן התברשו אמוני בית ישראל כי ב"ה נדחה הגזירה לפי שעה).

יום שישי פר' מסעי ר"ח אב: לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל הילולא דו"ז הרה"ק רבי אהרן מקרייז צאנז זי"ע.

בתפילת שחרית ניגש מרן שליט"א לתפילת הלל לפני התיבה, ועלה מרן שליט"א רביעי לתורה.

יום ראשון פר' דברים ג אב: לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה מנחם מענדל נ"י בן הרה"ח ר' ברוך קניג מביתר עילית.

יום שני פר' דברים ד' אב: לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא דהאריה"ק זי"ע.

אחר תפילת ערבית אמר מרן שליט"א הרהרתי כעת בטופס הברכה 'תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גליותנו וקבצנו יחד' וכו', דלכאו' הוא כפל לשון

ציון במר תבכה

בתוך כל קהל ישראל מבכה עדת הקודש דחסידי צאנז את הסתלקותו לשמי רום של רב האי גאון וצדיק, המאור הגדול לממשלת התורה והיראה, ישב על מדין עשרות בשנים והעמיד תלמידים הרבה, חסידא ופרישא ונהורא נפישא, משרידי דור דעה, מלבשתו ענוה ושפלות רוח, משיירי כנסת הגדולה, תל תלפיות

הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס זצללה"ה

גאב"ד ירושלים

שנסתלק לשמי רום בשיבה טובה לדאבון לב כל ישראל המבכים את השריפה אשר שרף ה'

**

בתוך ימי האבילות מגישים אנו צרור שיחות קודש ממשך השנים עת נתוועד

עם להבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

יכולים להיות בעצם בחו"ל ולהיות באר"י, ואפשר גם להיפוך להיות בעצם אר"י, אך הוא נמצא בחו"ל...
גאב"ד ירושלים: הרי אמרו חז"ל שעתידים בתי כנסיות ובבתי מדרשות להיקבע באר"י.
מרן שליט"א: בש"ך על התורה (פרשת בראשית, ד"ה ויהי האדם לנפש) מביא מקדמונים, דהאיך היה יכול להיות שאם כהן גדול היה נכנס שלא כדבעי לקודש הקדשים

גאב"ד ירושלים: הרבי שליט"א הגיע לעירנו (אנטווערפן) לקבלת התורה (פרשת יתרו)...
מרן שליט"א: אין תורה כתורת ארץ ישראל...
גאב"ד ירושלים: אך התורה ניתנה במדבר...
מרן שליט"א: אולי זה היה כדי להורות כפי שאמר מרן הדברי חיים זי"ע, דכשאחד מקדש ומטהר ד' אמותיו בהלכה הרי היא בבחי' אר"י, ולכן נתנה התורה במדבר.

אשדודית, שכבר שכחו שפת לשון הקודש, ומקור גדול לדברי החת"ס הוא הפסוק הנ"ל מדברים שפת כנען, שהגויים לא יכלו לדבר בלשון הקודש.

גאב"ד ירושלים: אני אוחז כעת בלימודי במסכת נדרים ושם בדף נ' ע"ב מובא דרבי עבד ליה הילולא לר"ש בריה ולא אזמניה לבר קפרא, כתב על בית גננא, כ"ד אלפין ריבואין דינרין נפקו על בית גננא דין ולא אזמניה לבר קפרא, א"ל אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו עאכו"כ, אזמניה, אמר לעושי רצונו בעוה"ז כך לעוה"ב על אחת כמה וכמה, וראיתי בשבות יעקב (סי' קפ"ב) שמבאר דזה המאמר לכאורה תמוה מאוד שדיבר בר קפרא כך נגד רבינו הקדוש, וגם למה באמת לא הזמינו רבי לבר קפרא למשתה הנישואין, ומבאר דהנה רבי היה מלכות בית דוד, והיה מקונן על החורבן ולא רצה למלאות שחוק פיו בעוה"ז, ובר קפרא היה מבדחי כמובא להלן שם, אך בר קפרא ס"ל דמותר לשחוק גם בזה"ז, וע"ז אמר אם לעוברי רצונו יש כך עאכו"כ אנו שעושים רצונו שיהיה לנו כל טוב, ובמילא יכולים להיות בשמחה.

מין שליט"א: שנתראה בשמחה בנחמת ציון וירושלים. **יום ה' פרשת יתרו, כ"ב שבט תשס"א, בעת מסע הקודש לאנטוורפן**

אותם כדכתיב כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי, ועוד משום שמלמד אני אותם תורה כדכתיב והודעת להם את חוקי האלוקים ואת תורותיו עיי"ש.

מין שליט"א: שמעתי פעם מכ"ק אאמור"ר ז"ע עה"פ כי יהיה להם דבר בא אלי, ולכאורה צריך לדקדק דהול"ל כי יהיה להם דבר באים אלי, דכך היא הדרך בדיני תורות שבאים שני בעלי דינים, וביאר עפ"י המבואר במדרש (ויק"ר כ"ז) דאלכסנדר מוקדון הלך למדינה אחת, וראה שם דין תורה דאחד בא לטעון שקנה קרקע וחפר שם ומצא אוצר, וזה שייך למוכר, והמוכר טען שמכר כל קרקעו גם עם האוצר וזה שייך ללוקח וכו' עיי"ש באריכות, וזה שאמר משה ליתרו

ירושלים להיות ככל ארץ ישראל, וארץ ישראל כמו כל העולם כמו שאמרו ז"ל (ב"ר ה, ז; פסיקתא דר"כ יב, כב) על הרחיבי מקום אהלך (ישעיה נד, ב), בודאי הרצועה מארם והחוצות השוכבים על ארץ ישראל, יאבדו ממקומם, כי אין זה מקומם, רק שהגויים העובדים שם עבודה זרה המשיכו לשם רצועה מארץ העמים הטמא, וארץ ישראל מתקפלות תחתיו. ולכן אמרו רז"ל (עבודה זרה מה, א) **אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם**, כי ההרים שהם באמת של ארץ ישראל, אין מקבלין על עצמן שום עבודה זרה, כי הם קדושים, ואין ההרים אלו אלהיהם, שבודאי נתקפלו בעת נוטעו שם אשירה ועבודה זרה, רק עבודה זרה על ארץ חוצות שהמשיכו לשם. וזהו **אבד תאבדון**, ר"ל מה שכבר נאבד, דהיינו הרצועה בישא הנ"ל שנאבדת מארצם הטמא ובאתה לכאן, **תאבדון** אותה לגמרי, מכאן ומכל מקום. ומפרש, **את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים את אלהיהם**, ר"ל המקומות אלו שבאו לכאן, הוא על ידי שעבדו הגוים את אלהיהם בכאן, וקדושת ארץ ישראל לא רצתה לסבול הטומאה, ובאו המקומות מארצם הטמא לכאן, ולכן תאבדון אותם, עכלה"ק ועיי"ש עוד.

לא היה יוצא חי, ובמקום כזה נכנסו הרשעים הטמאים וחיללוהו, אלא מוכרח דבא רצועה של קרקע מחו"ל למקום המקדש, ושם עשו מה שעשו, אך מקום המקדש בעצם נגנז.

והחיד"א ב"ראש דוד" פר' ואתחנן מאריך הרבה בזה עה"פ טבעו בארץ שעריה, והיינו בכל אר"י אם הולך ערילכער יוד אזי הולך באמת על אדמת אר"י, אך אם אחד אינו מתנהג כדבעי מדמה הוא שהולך באר"י אך האמת שהולך על קרקע חו"ל, ובזה מתורץ הרבה קושיות. וכן מובא בענין זה בספה"ק צמח ה' לצבי (פרשת ראה, ד"ה אבד תאבדון).

גאב"ד ירושלים: בפסוק נאמר (ישעיה יט, יח) ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען, ומובא במנחות (קט, ב) וברש"י שם דהוא שפת ישראל היושבים בארץ כנען והיינו לשון הקודש, אלא באם גוי מדבר לשון הקודש, נקרא לשון כנען, כי נכרי אינו יכול לדבר לשה"ק. וכן פירש החת"ס עה"פ כי פי המדבר אליכם וברש"י ששמעו לדבר לשון הקודש, ולכאורה מה הראיה שהוא יוסף, ואולי נתלמד השפה, ומבאר שם דאין לשון הקודש נשמר בהאדם אלא אם מתנהג בקדושה ובטהרה, ולכן איתא שאחרי שבעים שנות גלות בבל כבר היו מחצית העם מדברים

מין שליט"א: ב"ה נהייתי לראות עיר ואם בישראל. **גאב"ד ירושלים:** זה טוב לעיר, מכניס התחדשות, הציבור צמא ומבקש לשמוע דבר ה'.

מין שליט"א: מסתמא הרבנים לימדו אותם כך... כשיהודי רוצה לשמוע באמת משפיע בזה גם להאומר שיהיו דבריו נכונים.

גאב"ד ירושלים: בזוה"ק איתא אשרי המדבר על אוזן שומעת.

גאב"ד ירושלים: בפרשתין עה"פ כי יבוא אלי העם לדרוש אלוקים וגו', מבאר הרמב"ן שאמר משה ליתרו דבני ישראל באים אליו משום ג' דברים, האחד להתפלל על חוליהם וכו', ועוד באים לפי שאני שופט

^א ראה שם: ובזה תוכל להבין, איך מקום השכינה וכו' לפני ולפנים שאפילו כהן גדול לא היה נכנס אלא פעם אחת בשנה, אחר כמה טבילות וקידושין ואחר כמה תפילות שהיו ישראל מתפללים עליו, איך עתה הוא בית תורפה של ישמעאלים וכו', אלא שנתקפלה ירושלים וגברה עליה קליפה של שאר ארצות. ואפשר לומר, שבקיפול ארצות באה שם רצועה מארם, עד שבנו שם בית התורפה שלהם והם חושבים שבנו בירושלים והם מכזבים, עכל"ק.

^ב ראה שם עה"פ (דברים יב, ב) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם יורשים אותם את אלהיהם על ההרים הרמים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן, הביא את דברי הש"ך הנ"ל, והוסיף על זה בהקדם מה שדרשו חז"ל (תענית י, א) הנותן מטר על פני הארץ (איוב ה, י) זו ארץ ישראל, ושולח מים על פני חוצות, זו שאר ארצות. והיינו שארץ ישראל מכונה 'ארץ' וחוף לארץ נקרא 'חוצות'. ועל זה אמר הכתוב (איכה ב, כא) **שכבו לארץ חוצות**, ר"ל שרצועות של חוצות שוכבים על ארץ ישראל.

וכותב שם בתוך דבריו הק', וז"ל: וזהו בודאי, אחר שיתרחב

בנייטרא, לאחמ"כ נסע ללמוד אצל השבט סופר, אני זוכר שאף לאחר ארבעים שנה מעת שלמד אבי בנייטרא, מ"מ היה נראה כמו שרבו חי עדיין, שדיבר מאתו כל היום.

מין שליט"א: פעם היה התקשרות אמיצה של תלמידים אל רבותיהם.

גאב"ד ירושלים: יש לי קרובים בקרית צאנז, הרה"ג ר' יחיאל בויס...

מין שליט"א: ב"ה הוא ת"ח ומופלג חשוב למאוד, וגם בניו אחריו חשובים ותלמידי חכמים.

גאב"ד ירושלים: הכרתי עוד את זקנו (רבי יחיאל) הרב מגוטא, הוא היה קדוש עליון, וזכורני עוד כשהייתי ילד בת"ת והמלמד דיבר מצדקותו של ה'גוטע רב'...

יום ד' פרשת יתרו, כ"א שבט תשס"א, בעת מסע הקודש לאנטוורפן

שאמר שהאומר והתענוג שיש לו כאשר לומד דף גמרא קודם התפילה כאן בירושלים, זאת אינו מרגיש כלל בחו"ל...

גאב"ד ירושלים: רק שקשה למצוא זמן ללמוד קודם התפילה... **גאב"ד ירושלים:** הרב מבריסק זצ"ל אמר שכאשר יבוא המשיח יצטרך להסתתר מרוב בושה...

הגר"א פריימן: שמעתי מאחד מבניו של הרב מבריסק זצ"ל דמה שאמרו חז"ל דמשיח יבא בדור שכולו זכאי או כולו חייב, אין הכוונה על היהודים החילוניים, אלא על החרדים, שהם יהיו כולו זכאי או כולו חייב. **גאב"ד ירושלים:** שמעתי מאבי זצ"ל דהכוונה על כל אדם בפרטיות, שיהיה זכאי או חייב.

מין שליט"א: כ"ק מין אאדמו"ר זי"ע פירש פעם לטובה דהכוונה היא שהגויים יהיו כולם חייבים, ולעומתם יהיו כל היהודים זכאים, ועמך כולם צדיקים. **גאב"ד ירושלים:** הרי אנו אוחזים כבר במצב כזה, שהאכזריות שלהם עוברת כל גבול, דאילו כאשר מגיע לעניני בעלי חיים, הם נעשים רחמנים, ועושים בכל יכולתם למנוע ולהכשיל את השחיטה, כפי שאירע לאחרונה בכמה ממדינות אירופה, כמו הולנד ובלגיה ועוד, שדורשים שיצטרכו לירות בבהמה מיד לאחר השחיטה ועוד.

מין שליט"א: כ"ק מין אאדמו"ר זי"ע ביאר את דברי ר"ע שאמר שראה נכרי אחד שכפת את אביו והאכילו בפני כלבו. והכוונה הוא דהנכרי הזה היה "גוי הומאני" וריחם מאד על כלבו שהיה רעב ולא היה לו במה להאכילו, ולכן כפת בפניו את אביו... וזה בא לאשמענין עד היכן מגיע מדת הגויים בצער בעלי חיים. **גאב"ד ירושלים:** הוא דבר יקר...

מין שליט"א: ראינו כן גם בשנות השואה, דהדייטשן שהחזיקו עצמם לאנושיים ואינטלגנטיים נהפכו לחיות אכזריות.

הגר"א פריימן: היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו.

שטען עליו נבול תבול ע"י שיושב כל היום בדין תורה, וענה לו משה שאין זה ככל משפט אלא כי יהיה להם דבר בא אלי, דרק אחד בא, כי טוען שהממון שייך לחבירו, ואינו קוראהו לדין תורה להוציא ממנו ממון.

מין שליט"א: האם מוצא הרב הוא מפרשבורג?

גאב"ד ירושלים: מעיירה ליד פרשבורג.

גאב"ד ירושלים: שני אחי היו תלמידי הגה"ק מנייטרא, האחד למד בטירנוי והשני בנייטרא, אני הייתי ילד כשברחנו משם לאנגליה, יש לי מכתב שהגה"ק מנייטרא כתב לחתנו רבי מיכאל בער ששהה אז בלונדון שישתדל עבורי שאוכל ללמוד תורה בלונדון, ולא ידעתי אז מדוע הוא משתדל עבורי, לאחמ"כ נודע לי מהמכתב (והראה למין שליט"א כת"י מהמכתב).

גאב"ד ירושלים: אבי זצ"ל למד ג"כ בנייטרא, אך אצל הגה"ק רבי משה פאהרנד זצ"ל שתפס ישיבה

מין שליט"א: וואס מאכט דער רב?

גאב"ד ירושלים: ב"ה חסדי ה'...

מין שליט"א: יש הרבה ענינים לפעול בירושלים.

גאב"ד ירושלים: בסייעתא דשמיא... זכות הרבים יש בוודאי כאן בירושלים.

הגר"א פריימן (מו"צ העד"ח): יש ירושלמי בשקלים, שקל יותר לדון מאה אנשים מכל העולם מאשר שני אנשי ירושלים...

גאב"ד ירושלים: הירושלמי היה מבין על בני ירושלים... **גאב"ד ירושלים:** לכמה ימים הגעתם לכאן?

מין שליט"א: ליומיים. עדיף לי לבא הנה מאשר להטריח אנשים נשים וטף לבא עד לנתניה...

גאב"ד ירושלים: כהגמ' בב"ק אי בי"ד הולכים אצל בירה או בירה הולכת אצל בי"ד...

מין שליט"א: ירושלים הרי לא נתחלקה לשבטים וכ"א יכול לבוא לכאן...

גאב"ד ירושלים: אין עוד מקום בעולם כירושלים.

הגר"א פריימן: איתא שירושלים אינה יכולה להיות עיר הנידחת, ויש סברא לזאת, דהנה בעיר הנידחת יש דין שאת כל שללה תקבוצ, כי שורש הדבר שנהייתה לעיר הנידחת הוא מפני שכל העיר הייתה מושחתת במידות מגונות ולכן יש לעקור הכל מן השורש. ודבר זה לא יכול להיות בעיר הקודש ירושלים, שתהיה מושחתת ומגונה, וע"כ לא יתכן שתהיה עיר הנידחת.

גאב"ד ירושלים: קרתא דשופריא... משוש כל הארץ...

מין שליט"א: לירושלים יש קדושה נצחית.

הגר"א פריימן: היא נתקדשה בעשר קדושות.

מין שליט"א: מצינו בחז"ל מי חשיב את לאתאבולי על ירושלים, חזינן שצריכים להיות ראויים וחשובים בכדי להתאבל על ירושלים, דאל"כ אין יודעים מה שחסר. לדאבוננו כהיום יודעים כולם מה שחסר לירושלים ומרגישים את הכאב...

הגר"א פריימן: שמעתי לאחרונה מאברך מחו"ל

מרן שליט"א: האברך שנסתלק עכשיו, רבי מרדכי שמואל לייפער הי"ד, היה ממש קדוש מרחם, ולא רואים הרבה דוגמתו. מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די.

גאב"ד ירושלים: תחל שנה וברכותיה.

גאב"ד ירושלים: יש לי קרוב משפחה בקרית צאנז, הרה"ג רבי יחיאל בויס שליט"א.

מרן שליט"א: היום נולד לו נכד (אצל בנו הרב חיים אלחנן). ב"ה יש לו בנים כולם חשובים ות"ח.

גאב"ד ירושלים: הכרתי את זקנים הגה"צ הרב מגוטא זצ"ל רבי יחיאל בויס הי"ד שהיה אדם גדול וצדיק. כשהייתי ילד צעיר לימים סיפר לנו המלמד על הרב מגוטא שנהג לישב מעוטר בתפילין כל היום, אבל היות שהיה אדם חלוש מאוד לא היה בכוחו לשימן על ראשו, וע"כ הניחן על שולחנו מול עיניו בכדי שלא יסיח דעתו מהן.

מרן שליט"א: גם חותני זצ"ל הכירו.

גאב"ד ירושלים: גיסכם הרה"ג רבי יעקב אליהו אונסדורפר שליט"א הוא חתן גיסי הגה"צ גאב"ד סיגיט שליט"א.

יום א' פרשת תבא, י' אלול תשס"ג, עם הכתרתו כגאב"ד ירושלים

גאב"ד ירושלים: אני נצלתני באופן פלאי בעת המלחמה, ששלחו אז כעשרה ילדים לאנגליה, ואני הייתי אחד מהם. את הקבוצה הזאת אירגן הרב שיינפלד ז"ל מאגו"י.

מרן שליט"א: גם חותני זצ"ל ניצול כך.

גאב"ד ירושלים: שלקחו אותו למנצ'סטר.

מרן שליט"א: מי שרצו מן השמים שינצל, דאגו עבורו דרך להימלט.

כמדומני שהרב שיינפלד ז"ל בעצמו גם למד אצל הרב מנייטרא.

גאב"ד ירושלים: הוא למד אצלו קודם לכן, כשהישיבה עוד היתה בטירנוי.

מרן שליט"א: איני רוצה לעכב...

גאב"ד ירושלים: זהו זכיה כל רגע...

מרן שליט"א: באתי לקבל ברכה לקראת השנה החדשה. 'ברכך ה' מציון' (תהלים קכח, ה), הברכה באה מירושלים...

גאב"ד ירושלים: את אביכם מרן זי"ע זכיתי לשמוע כמה פעמים...

מרן שליט"א: מסתמא באנטוורפן...

גאב"ד ירושלים: גם קודם לכן.

גאב"ד ירושלים: ישר כוחכם על שכבדתם אותי והטרכתם לבוא...

יום ד' פרשת נצו"י, כ"ב אלול תשע"ח

גאב"ד ירושלים: עד זמנינו נשאר האכזריות אצל גויי אירופה. **מרן שליט"א:** בדיוק כפי שהיה בשנות השואה.

גאב"ד ירושלים: הם נלחמו בכל כוחם נגד השחיטה, אך ב"ה הצליחו להתגבר עליהם, אך זה היה מלחמה כבידה. **מרן שליט"א:** גם באמריקה היה נסיון מצד ארגונים שונים לצאת נגד השחיטה.

הגר"א פריימן: את העשיו שונא ליעקב רואים כהיום בכל המקומות.

הגר"א פריימן: איתא מהגר"א שהגלות האחרונה תהיה בין היהודים, והיא תהיה הגלות הקשה ביותר. החזון איש זי"ע אמר שזה נס שיש להם במה להתעסק עם הערביים, וכך שוכחים הם מהחרדים...

מרן שליט"א: אסור לדבר, אבל לדאבונינו זהו המצב... **גאב"ד ירושלים:** עדיין אנו כואבים את האסון הכבוד שאירע כאן בירושלים לפני כשבועיים (הפיגוע הנורא בקו 2).

מרן שליט"א: כל הקדושים שנהרגו שם היו מורמים מעם וחשובי העדה.

גאב"ד ירושלים: הביאו לי תכריך כתבים של אחד הבחורים שנהרג שם בפיגוע באוטובוס, ממה שכתב דברי המג"ש בישיבה, וממש זלגו עיני דמעות. **הגר"א פריימן:** זה מאורע קשה עד מאוד.

גאב"ד ירושלים כיבד את מרן שליט"א לישב על כסאו. **מרן שליט"א:** צריך להיות ראויים לישב על הכסא...

גאב"ד ירושלים: הרי יהיה לי אחר כך הזכות לישב על הכסא שהרבי שליט"א ישב עליו...

מרן שליט"א: הרב שליט"א למד בישיבה בנייטרא?

גאב"ד ירושלים: אני לא למדתי שם, אבל שני אחי הגדולים למדו בנייטרא. אחד עוד קודם המלחמה והשני באמצע שנות המלחמה.

מרן שליט"א: הרב זוכר את זקני הרב מנייטרא זצ"ל? **גאב"ד ירושלים:** לא.

בתקופת המלחמה לקחו אותי ללונדון, וישנו מכתב שכתב הרב מנייטרא זצ"ל לחתנו הגאון רבי מיכאל בער זצ"ל, שהיה אף הוא אז בלונדון, ובו מבקש ממנו בשם אבי ז"ל שישגיח עלי שאקבל חינוך הגון וכו' [והראה למרן שליט"א המכתב בכת"י].

מרן שליט"א: מתי כתב המכתב?

גאב"ד ירושלים: ממש לפני המלחמה.

מרן שליט"א: את רבי מיכאל בער אני עוד זוכר מילדותי.

גאב"ד ירושלים: אחי הגדול למד בנייטרא יחד עם רבי מיכאל בער. הוא עלה לארץ ישראל עוד קודם המלחמה וזכה להקים משפחה מפוארת, בנים ונכדים.

מרן שליט"א: זקני הרב מנייטרא זצ"ל ביקר פעם אחת בארץ ישראל, לפני המלחמה. היה לו בן שלמד כאן בישיבתו של הגה"ק מהרי"צ דושינסקיא זצ"ל.

מרן שליט"א: בשנים כתיקונם היו בני ישראל עוד בזמן כזה בירושלים אחר שעלו לרגל, שלא ברחו כ"כ מהר...
גאב"ד ירושלים: הלואי שנזכה כבר לכך.

אמרתי השבוע שבמנחת חינוך (מצוה ש"פ) כותב לגבי פסח שני דרק המיעוט עושה פסח שני, אך באם יבנה הביהמ"ק יעשו כל ישראל הפסח שני כי לא היו ראויים כלל להקרבה בפסח ראשון, וכותב שם וז"ל: ואני כותב זה בין שני הפסחים. יהי רצון שיבנה במהרה קודם פסח שני ונזכה ונעשה פסח שני אמן.

מרן שליט"א: בירושלמי (פר' מי שהיה הלכה א') יש איבעיא באם יבנה הביהמ"ק בין פסח ראשון לשני.

נהיינו מחותנים עם הרב [שליט"א] (גאב"ד ירושלים [שליט"א]) הוא גיסו של גאב"ד סיגייט שליט"א, זקיניו של החתן מורנו כמר מאיר משולם שליט"א).

גאב"ד ירושלים: אכן, מזל טוב על השידוך...

יש אצלנו בכלל את האברך הרה"ג ר' בעריש איכנשטיין שליט"א, חתנו של גיסכם - המחותן הגרי"א אונסדורפר שליט"א.

גאב"ד ירושלים: אימתי תתקיים החתונה?

מרן שליט"א: אי"ה לאחר ימים טובים.

גאב"ד ירושלים: יש לנו קרוב אצלכם בקרית צאנז, ה"ה הג"ר יחיאל בויס שליט"א.

מרן שליט"א: ת"ח חשוב למאוד, וב"ה גם ילדיו ת"ח.

גאב"ד ירושלים: הכרתי את זקיניו שהוא נקרא על שמו, הגה"ק רבי יחיאל בויס זצ"ל אב"ד גוטא שבהונגריה, שנודע בפי כל כאדם גדול וצדיק. בילדותי זכיתי לראותו. אני זוכר שהמלמד בחיידר דיבר עמנו ותיאר ואמר שישנו יהודי קדוש למאוד, כאן בגוטא הסמוכה, שרוצה לילך כל היום מעוטר בתפילין, אך אינו יכול מחמת חולשתו, לכן מונחים התפילין לידו בכדי שיוכל להביט עליהם. לאחר זמן הייתי בגוטא וזכיתי לראותו, על מי שהמלמד דיבר כ"כ בהערצה.

מרן שליט"א: חותני זצ"ל גם הכירו. פעם כשראה את אביו של הג"ר יחיאל שליט"א (הרה"ח ר' מרדכי מנחם ז"ל) אמר לי, כך היה נראה גם אביו אב"ד גוטא זצ"ל. יהודי רזה ונמוך קומה... רואים אצלו שתורה מחזרת על אכסניה שלו... ב"ה זרע ברך ה'.

גאב"ד ירושלים: ב"ה א גרויסע ישיבה אין קרית צאנז.
מרן שליט"א: ב"ה, יושבים והוגים בתורת ה'. גדול אינו מה שיותר בכמות, אלא בית **שמגדלין** בו תורה ותפילה (מגילה כ"ז ע"א)...

גאב"ד ירושלים: אולי לכן נקרא שבת הגדול, כמו בית גדול שדרשו ע"ז חז"ל שמגדלין בו תורה, כמו"כ בשבת הזה שדורשין, נקרא שבת הגדול ע"ש כך.

מרן שליט"א: וזהו התכלית של יציאת מצרים, תעבדון את האלוקים על ההר הזה.

גאב"ד ירושלים: הרי ישנם אצלכם הרבה ש"ס יונגעלייט.

מרן שליט"א: אכן ב"ה, כמו את הרה"ג ר' יחיאל הנ"ל א"א לתפוס אותו בתוס' ובש"ס, ולבד מבקיאותו בשאר ספרים, וכן גם בניו שיחי, ועוד.

גאב"ד ירושלים: זכירנא שבאונגרין הגיע איזה יהודי מפולין שהיה בקי בש"ס, והיו קורין אותו 'א ש"ס פאלאק'...
מרן שליט"א: האם הרב [שליט"א] הכיר את זקיני גאב"ד נייטרא זצ"ל?

גאב"ד ירושלים: לא זכיתי להכירו, אך שני אחיי למדו אצלו בנייטרא. אני לא יכולתי ללמוד אצלו, כיון שיצאתי מביתי ללונדון בהיותי ילד קודם הבר מצוה. יש ברשותי מכתב שכתב גאב"ד נייטרא זצ"ל לחתנו הג"ר מיכאל בער ווייסמאנדל זצ"ל בנוגע אלי, שאני כאמור הגעתי ללונדון, וביקש הרב מנייטרא מחתנו שהיה אז בלונדון, שיראה לעשות למען הילד, זאת לבקשת אבי ממנו. הוא כותב 'שידבר על כך עם ידידינו הרב שיינפלד, וכן עם אחיך ר' משה דוד, וכן אתה בעצמך תראה שהילד יקבל חינוך תורני'... הגה"צ רבי שלום משה אונגר זצ"ל גאב"ד נייטרא זצ"ל נתן לי העתק ממכתב זה.

מרן שליט"א: האיך שלחו ילד ללונדון?

גאב"ד ירושלים: היינו קבוצה של עשרה ילדים מכל סלובקיא שנשלחנו ללונדון. האיך שאני נכנסתי לרשימה זה היה באופן פלא, וכך ניצלנו במלחמה. לאחרונה היה אצלי יהודי מקנדה שאמר לי שהוא היה ברשימה של הילדים, אך אמו לא רצתה שיסע, וכך הכניסו אותי במקומו לרשימה.

מרן שליט"א: למה היה ר' מיכאל בער זצ"ל אז בלונדון?
גאב"ד ירושלים: הוא היה נוסע הרבה ללונדון, כדי לעיין שם בספריות הספרים, באוקספורד, ועוד. הוא הרי הוציא כמה ספרים מכת"י שמצא שם בספריות, כמו הספר 'קיקיון דיונה' ועוד.

באם לא היתה פורצת המלחמה הייתי לומד בנייטרא, שאבי ז"ל עוד למד בנייטרא בשנת תרנ"ג אצל הגה"צ רבי משה פארנהד זצ"ל אב"ד מאקאווא, שהיה לו ישיבה בנייטרא. יש בידי כת"י מה שרשם אבי זצ"ל ד"ת כשלמד שם בישיבה. שני אחיי כאמור למדו בנייטרא. אחי הגדול למד אצל גאב"ד נייטרא זצ"ל עוד בטירנוויי, אחי הגדול היה מבוגר ממני בארבעה שנים, ודכירנא כשחזר מהישיבה בנייטרא חזר על פרק אלו טריפות גמ' ורש"י על הלשון, שהיה מהלך ברחוב ומשנן בע"פ לשון הגמ' ורש"י. הייתי אז ילד, אך הדבר נשאר חקוק בזכרוני.

מרן שליט"א: וכך רכשו בקיאות בתורה...

אין רצוני לעכב...

גאב"ד ירושלים: יישר כח, איני יודע במה זכיתי...

מרן שליט"א: שנתראה תמיד מתוך שמחה.

יום ב' פרשת תז"מ, כ"ו ניסן תשס"ט

בחצרות קדשינו

יומא טבא לרבנן

יסוד ועד ראשי הכוללים דחסידי צאנו בארה"ק בבית הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א

למעלה מאלף ושלוש מאות אברכים כ"י עמלים ויגעים בתורה ברשת הכוללים דחסידי צאנו בארה"ק, תחת נשיאותו של אבינו רוענו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, אך בחלוקה פנימית המה מחולקים ליי"ב שבטים ביי"ב קהילות אנ"ש, כל כולל הייחודיות שלו וסדרי הלימוד שלו, כאשר כמעט ואין קשר רוחני בין היכלי הכוללים. הצורך להתאגד יחד בלגיונו של מלך להיות שבט אחד - שבט לוי בדורנו, לעמוד ולהתייגע יחד כאשר המרחק הגאוגרפי לא אמור להבדיל בין חיפה לב"ב, בין ברכפלד לטבריה, בין בית שמש לצפת בין קרית צאנו שבנתניה לאחותה שבירושלים, בין ביתר לקרית הבעש"ט לבין אשדוד ואלעד, כולם ביחד עמלים בתורת ה' ומוסרים עצמם הם וב"ב להמשיך בחיי התורה מתוך שמחה אך מתוך הדחק. למרות שהעסקנים החשובים - מנהלי הכוללים המסורים בכל אתר ואתר עמלים לגייס מדי חודש בחודשו את המתן שכרה אך מכל מקום עדיין נקראת 'בצידה' בלבד. רבים אמרו מי יראנו טוב לגבש ולאחד כדי לרומם ולייקר את עמלי התורה וב"ב, ובברכת הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א התכנסו יחד ראשי הכוללים שליט"א המנהלים את היכלי הכוללים ברוחניות בעירם, בצוותא חדא באור לער"ח אב העעל"ט, בביתו של הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א, ובמשך כשעתיים ישבו ודנו בכובד ראש ברעיונות לעידוד חיזוק וגיבוש במטרה להגדיל תורה ולהאדירה, ואיש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק. בין הדברים החליטו לייסד את 'ועד ראשי הכוללים', אשר תתכנס מדי תקופה לדון בכל הנושאים שיועלו על שולחן מלכים בכל הכיוונים וההיבטים. כשבתחילת הזמן הבעל"ט ימונה בעז"ה בכל כולל וכולל אברך שישימש כמקשר בין הוועד לאברכים.

כמו"כ פורסם השבוע לקראת סוף הזמן, מודעה מטעם הוועד המבשרת לאברכים המופלגים הלומדים במסגרת 30 דף במפעל הש"ס אשר התחילו לאחרונה סדר מועד הכוללת בתוכה יי"ב מסכתות הפרוסות על כ-700 דפי גפ"ת שלקראת חודש כסלו הבעל"ט יתקיים מבחן ראשון מסכם על כל מסכת שבת בצוותא חדא, כל אברכי המסגרת מכל רחבי ארה"ק, כדי שבבוא העת יוכלו להיבחן על כל הסדר בהצלחה מרובה.

כמובן שזו סנונית ראשונה מתוך הרבה, וחלקם של שאר המסגרות לא ייגרע, ובימים אלו מגבשים חברי הוועד תכניות לרוב ומצפים להארות והערות מה ניתן לעשות עוד ועוד כדי להגיע למטרה להגדיל תורה ולהאדירה, לייקר ולהעריך את האברכים הנמנים בלגיונו של מלך, שיוכלו לשבת באהלה של תורה מתוך שלווה הנפש לעלות ולהתעלות במעלות התורה והיראה בדרכם הסלולה של רבותינו הקדושים.

מאות הורים מכל רחבי הארץ השתתפו בוועידת ההורים הראשונה לענייני שידוכים של מרכז 'שמחם' שהתקיימה בבני ברק
ביום שני השבוע התקיימה וועידת ההורים הראשונה

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

ברכת מזלא טבא

שלוחה בזה, קדם ידידנו הנכבד, האי גברא יקירא, איש חי ורב פעלים, שמו הטוב הולך לפניו, עושה חסד לאלפים, העסקן הנמרץ לבית צאנו, ה"ה

הר"ר **אלחנן רייך** הי"ו

מגדולי עסקני קהילתנו הק' בלונדון

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בנו כמר אלימלך נ"י לנועם עול תורה ומצוות במז"ט ובשעטומ"צ

והברכה אחת היא לאביו איש חי ורב פעלים, ירא ושלם

הרה"ח ר' **אליעזר רייך** הי"ו

מראשי קהלתנו הק' בלונדון

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ולגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמאי אכ"ר.

ההנהלה

והחסידות, בתקופת השידוכים.

תחילה את דבר הקודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שאל משכן קדשו בקיסריה נסע במיוחד בצהרי אותו יום לשמוע דבר הקודש, ואחר האריך בדברי חז"ל על שלושה שותפים באדם, והשותף הראשון הוא הקב"ה, ועליו צריך לסמוך בכל עת ובכל שעה שידאג לשידוכים טובים ולכל צרכיהם.

הרב ברוך הימל הי"ו, מראשי 'רפואה וחיים', סקר את המחלקה 'וארשת' הפועלת בארגונו, לארגון שידוכים גילים ושידוכים רפואיים, ונתן את המבט הנכון והבהיר אודות ההתנהלות בשידוכים רפואיים ומורכבים.

אחרון הדוברים היה הרה"ג ר' צבי אלימלך לייפער שליט"א, המנהל הרוחני של ישיבתנו הק' מתיבתא 'דברי יציב' בחיפה, שדיבר אודות הקשר החיובי של ההורים עם בניהם הבחורים, כיצד לטעת בלבם חוסן ולעודד אותם בתקופת השידוכים וכן אודות האינפורמציה הנכונה ואופן הברורים.

את כל הנאומים ניתן לשמוע ב'קול צאנז' בשלוחת האברים 548.

מאות ההורים שהתקבצו מכל רחבי הארץ, הודו מעומק לב למנהלי מרכז 'שמחם' בהערכה עצומה, על ארגון הערב המיוחד שהעניק להם כלים מרשימים רבי תועלת לקראת תקופת השידוכים בבתיהם, ובירכו אותם שיצליחו ביוזמות הרבות והמגוונות של מרכז 'שמחם', לתועלת כלל אנ"ש.

וועידה זו באה בסיעתא דשמיא לתת מענה מקצועי, הלכתי, השקפתי וענייני, עבור הורים שחלקם מתחילים ב"ה זה אתה את תקופת השידוכים לצאצאיהם. היא התקיימה לבקשת רבים, על ידי מרכז 'שמחם' הפועל רבות ונמרצות לקידום השידוכים בחצר קדשנו, כפי שהטיל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א על מקימי ומנהלי מרכז 'שמחם', הר"ר מרדכי ויזל הי"ו והר"ר ישראל חיים בלומנטל הי"ו.

את הוועידה הנחה בטוב טעם ודעת, הרב מנחם לוי הי"ו, ר"מ בישיבתנו הק' לצעירים "שפע חיים" באלעד, ומלפנים המנהל הרוחני של ישיבת 'היכל תורה' לבוגרי ישיבתנו הק' בקרית צאנז נתניה, שקידם את פני הבאים בברכת ברוכים הבאים בשם מרכז שמחם, וגילה טפח מהמתרחש בעולם השידוכים וכיצד צריך להתנהל באופן נכון ונבון בתקופה זו של החיים.

ראשון הדוברים היה הרה"ג ר' משה נחמן זילברמן שליט"א, ר"מ בישיבתנו הקדושה, שהרחיב אודות האווירה הנינוחה והשמחה שצריך להשרות בבית ובלבו של הנער או הנערה העומדים בגיל שידוכים, ולא לטעת בהם ח"ו רגשי אשמה אם השידוכים מתעכבים. הוא הרחיב עוד בעניין האינפורמציה, כיצד צריך לברר, מה צריך לומר, איך להגיב לשדכן בהצעות וגם מה שאסור לומר כלל. ובכלל עד כמה אחריות צריך בשביל לדחות הצעה בידיים.

השדכן המפורסם הר"ר גרשון קלצקין הי"ו נשא נאום מאלף ממבטו של שדכן, כיצד ניגש השדכן לעבודה, מהו הקשר הנכון של ההורים על השדכן, הכלים של השדכן, איך וכיצד עונים, האחריות שיש בסגנון התשובה ועוד. אורח הכבוד, הגה"צ אב"ד קרית צאנז טבריה שליט"א, העומד לימין מרכז שמחם בעצה ובמעש, הביא

שבת התאחדות והתעלות לתלמידי

ישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעה"ק

תלמידי ישיבתנו הק' לצעירים דברי ברוך פעה"ק, זכו לשבת מרוממת, עת אשר התכנסו ברוב פאר והדר בשב"ק פר' מסעי העעל"ט בראשות צוות רבני הישיבה בתוככי היכל הישיבה פעה"ק.

חצר הקודש צאנז

קרית צאנז נתניה

ברכת מזלא טבא

שלוחה בזה, קדם ידידנו הנכבד, האי גברא יקירא, איש חי ורב פעלים, שמו הטוב הולך לפניו, עושה

חסד לאלפים, העסקן הנמרץ לבית צאנז, ה"ה

הרה"ח ר' יוסף שמואל זילברמן הי"ו

ראש הקהל דקהילתינו הק' בברכפלד

לרגל השמחה השרויה במעונו

שמחת הכנס בנו כמר משה אהרן נ"י לנועם עול תורה ומצוות במז"ט ובשעטומ"צ

והברכה אחת היא לאביו היקר באנשים ירא ושלם

הרה"ח ר' חיים זילברמן הי"ו

וזאת הברכה, מאלוקי המערכה, שאך ששון ושמחה ישמע לעד במעונו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, ולגדלם לתורה לחופה ולמעש"ט, מתוך רוב שפע ונחת דקדושה, ושפע רב לעלמי עלמיה אכ"ר.

ההנהלה

בכל ענין וענין על פי דרכי התורה. את דבריו סיים בדברי שבח של בחורי החמד, ובדברי תודה וברכה לצוות הישיבה אשר מתמסרים בפועל ממש לכל יחיד ויחיד מתלמידי הישיבה למען יוכל לגדול כראוי בתורה ועבודת השי"ת.

כן נשא דברים הר"מ הרה"ג רבי אברהם חיים הרשקוביץ שליט"א במעלת הכרת ערך עצמו, שיכיר וידע כל אחד ואחד את מקומו ותפקידו בעולמו. סימפוזיון מיוחד נערך עם בחורי החמד בענייני התעלות בעבודת השי"ת ע"י המנה"ר הגרמ"י דויד שליט"א והמשגיח הרב אברהם אבא שמרלר שליט"א.

בעידן רעוא דרעוין נשא דברים המשפיע הרה"ג ר' יצחק בלומנטל שליט"א, כשדבריו סובבו אודות ענין אהבת חינום שיש להגביר בכך ביותר בימים אלו, אשר לא חרבה הבית כי אם בעון שנאת חינום.

מפיות התלמידים נשמעו ברכות תודה קדם ההנהלה הרוחנית על השבת המופלאה לה הם זכו. כמו גם להנהלת היכלי התורה והחסד אשר הגישו כל צורכי השבת בהרחבה למען לא יחסר המזג, הקב"ה ישלם שכרם מן השמים.

מעמד חלוקת פרסים

בישיבה"ק 'שפע חיים' ירושלים עיה"ק

כמסורת כל השנים נערכה לקראת סיום שנת הלימודים מעמד מפואר לחלוקת פרסים לתלמידי ישיבה לצעירים שפע חיים בירושלים, על עמלם ויגיעתם במבצעים שונים שנערכו בתקופת ימי השובבי"ם ת"ת בין כותלי ביהמ"ד.

המעמד התקיים בהיכל ישיבתנו הק' ברוב פאר והדר והוכנה בהרחבה ע"י הנהלת מוסדותינו הק', בהשתתפות הצוות הרוחני הרמ"ם והמשגיחים שליט"א בראשות הגה"צ ראש הישיבה שליט"א ואב"ד קהילתנו הק' בארה"ב, במהלכה ניגנו בליווי כלי זמר ניגוני התעוררות לתורה ועבודה וכן ניגוני הודאה ושמחה על שזכינו להתעלות בתורה ועבודה.

את המעמד פתח בדברים המנה"ר הרה"ג ר' חיים יחיאל מיכל הלברשטאם שליט"א שהרחיב בעניין חלוקת פרסים שזה כעין שכר על מצוות שקיי"ל שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, ומכיון שעניינים אלו הם גדלים וסייגים אין חשש ליתן שכר בעוה"ז כמובא בספה"ק, ופירט את נושאי הפרסים בראשם תענית דיבור בסדרים ובכל שבוע מבצע חיזוק בעניין מסוים בעבודת השם, בסיום דברים הביע תודה והערכה למנהלים החשובים הרה"ח ר' מאיר בורד ור' שמעון גוטמן הי"ו על עריכת המעמד בפאר והדר ועל ארגון הפרסים בשווי ממון רב על סך עשרות אלפי שקלים לתועלת הבחורים.

את המשא המרכזי נשא הגה"צ ראש הישיבה שליט"א בגודל המעמד שעורכים להוקיר ולהעריך את הבחורים היקרים שיחיו על כל תקופת ימי השובבי"ם

השבת כולה נערכה כאות הוקרה והערכה לתלמידי הישיבה אשר הגו ונבחנו על רוב מס' ב"ב שנלמדה בהיכל הישיבה במהלך השנה החולפות.

בפניא דמעלי שבתא כשעה לפני זמן הזה"נ התקיים סדר לימוד מיוחד כהכנה לקראת שבת קודש, ולאחר לימוד של שעה החלו בתפילת מנחה ברוב עם בהתלהבות והתרוממות.

תפילת מנחה עבר לפני התיבה הבה"ח בנש"ק כמו שמואל אלכסנדר הלברשטאם נ"י נכד כ"ק מרן שליט"א. אחר תפילת מנחה נשא דברי פתיחה הרה"ג ר' זאב יצחק מילר שליט"א ר"מ בישיבה"ק, שהרחיב בענין הציפייה לגאולה, בענייני אהבת חינום שצריך ביותר להגביר בימים אלו, ובכח התפילה של כל יחיד ויחיד. כן העלה זכרונות מעת שזכה לשהות בצל הקודש של כ"ק מרן זי"ע, היאך שעניו הק' דלפו תוגה בניגון מיוחד בשב"ק בתיבות 'כי לה' המלוכה ומושל בגוים' וגו'.

עם סיום תפילת קבלת שבת ותפילת ערבית פנו הכל בצוותא חדא לסעודתא דחקל תפוחין קדישין בהשתתפות ובראשות המנהל הרוחני הרה"ג ר' מאיר יוסף דויד שליט"א.

את כל סעודות השבת הנחה בטוב טעם המשפיע הרה"ג ר' יצחק בלומנטל שליט"א אשר הרעיף טללי תחיה במובאות מספרי רבוה"ק זי"ע ומכ"ק מרן שליט"א ושאר ספרי תלמידי מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע במעלת וסגולת הימים הללו, ימי בין המצרים, אשר שבתות הללו המה הגבוהים והגדולים ביותר מכל שבתות השנה.

לאחמ"כ כיבד כמה וכמה מתלמידי הישיבה לשאת דברי תורה וברכה, וכן לזמר ולשורר לכבוד יום השב"ק, ולכבוד השי"ת אשר שבת ברא. כן נשא דברים הר"מ הרה"ג ר' עלי יוסף אפרים כץ שליט"א שבדבריו הניח דגש במעלת ימי הבחורות והזכות והחובה לכל אחד ואחד לקנות שלימות לעצמו וענייני חיי נצח בשנים אלו אשר המה כחלום יעוף.

בשעות הקטנות של ליל שב"ק, התקבצו הבחורים כאיש אחד בלב אחד ל'באטע' מרוממת בראשות רבני הישיבה וראשי החבורות.

כשעה לפני תפילת שחרית שוב התקבצו בחורי החמד לסדר לימוד מיוחד כהכנה דרבה לקראת תפילת שחרית. כשלאחר התפילה אף הוכן והוגש קידושא רבא בהרחבה.

כמעשהו בליל שב"ק כן מעשהו ביום השב"ק, ובסעודות השבת התכבדו כמה וכמה מבני החבורה לשאת דברי תורה וברכה, וכן לשורר ולזמר שירות ותשבחות לנותן התורה אבינו אב הרחמן הקב"ה.

דברים מיוחדים השמיע המנה"ר הגרמ"י דויד שליט"א, בדבריו הרחיב אודות ההשפעה של עסק התורה על כל יחיד ויחיד בכל מהלך היום, שעל ידי כן יש ביזו להכניע הנפש הבהמית לבל תשלוט בו, ולהתנהג

ברציפות, שבית מקדש מעט זה מהווה מקום תורה וחסידות, וקבע לו מקום של כבוד לכל סביבותיו, בהיותו תל תלפיות ובית תפילה וטהרה לכל מבקש ה'. כמעין המפכה מים חיים הנובע ושופע תמיד ואינו פוסק מזרמו, ניצב בניין מוסדותינו המתנוסס במרכז רחוב מיכאל, באשר מייסדי מוסדותינו ועסקני קהילתנו הבאים אחריהם ברבות שנים אינם נרפים מעבודת הקודש, וממשיכים כל העת לעמוד על מלאכת בית ה', להוסיף ולהעמיד אבן על אבן, ולבנות נדבך אחר נדבך, בהרחבת גבולי הקדושה במוסדותינו הקד' לתורה ועבודה וגמילות חסדים, וביגיעתם בהקמת מוסדות חינוך אשר שמע שמם הטוב יצא בקרב הארץ, בכוחו הגדול של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א אשר תדיר ניצב לפניו כמלאך האומר להם גדל.

לקראת ציון יובל החמישים, התפרסם מסמך היסטורי מרגש, מכתב אוטנטי - שיצא מבית גנזיו של הרה"ח ר' יצחק פסח שמרלר מראשי קהילתנו ומותיקי עסקני מוסדותינו - והוא האיגרת המקורית שנשלחה אל הקודש לכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע ממחרת השבת של חנוכה הבית. כפי שנכתב בעת ההיא בכתב יד, ובשוליו חתומים הרה"ח ר' יעקב בלזם ז"ל הרה"ח ר' ישראל אברהם שמעון ז"ל ויבדלחט"א הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א. תוכן המכתב כולל תיאור נרגש ממהלך השבת הראשונה בבית מדרשינו, ובין שורותיו מגוללים הם בפרוטרוט את סדרי התפילות וההתכנסויות ואודות הקהל הרב מתושבי העיר שגדש את היכל התפילה, וכן מעדכנים הם לפרטי פרטים מהיכן השיגו 'ספר תורה' ומקור שאר ההוצאות כפי שנתרמו ע"י נדיבי לב. פרסום גיליונות דברי האיגרת הזאת עוררו עניין רב בקרב בני הקהילה, כאשר בין השורות ניכר הלהט וההתלהבות לקיים רצון צדיק, על אף שבימים ההם רצון קדשו של כ"ק אדמו"ר זי"ע הייתה נראית חתומה וסתומה ולא מפורשה, כיון שלא התגוררו בעיר יותר ממשפחות בודדות מאנשי שלומנו. כתשובה למכתב זה נשלחה איגרת הברכה המפורסמת שבה נכתב ע"י חדב"נ כ"ק אדמו"ר מזוועהיל זצוק"ל, בפקודת הקודש כתב שכ"ק מרן זי"ע נהנה מאוד על הקמת עוד מקום להרבצת תורה בארץ הקודש. ועליה הוסיף כ"ק אדמו"ר זי"ע בכתב"ק: "ברכה מיוחדת לעוסקים בצ"צ באמונה, ושיזכו להגדיל תורה ולהאדירה בדרך אבותינו הק' - בעירו של ר' אבדימי שאמר שאחר החורבן ניטלה הנבואה אבל לא מן החכמים (עי' ב"ב יב) ולזה העיקר לקבוע שמה עתים לתורה ולחכמה, ומרבה ישיבה מרבה חכמה, וחפץ ה' בידם יצליח וקרניכם תרום בכבוד, ברב ברכות ויקר, המעתיר בעדכם לטובה, [חי"ק]".

לכבוד השבת ולכבוד המאורע נערך בשב"ק פר' חוקת העעל"ט קידושא רבה בהרחבה בבית מדרשינו, בהשתתפות נרחבת של כל בני הקהילה אשר נאספו בצוותא חדא, ובמהלכה שוררו יחדיו ניגוני הודיה ושמחה

ת"ת שעעל"ט ובעדות אישית על מצב ההתמדה הנפלאה ששררה בהיכל הישיבה, וכן על כל החיזוקים בענייני העבודה והמידות שבוודאי מסייעים להצלחה בהתמדת התורה וכל קנייניה, וע"ז הוספות יותר מהחיוב אפשר ליתן זכר גם בעוה"ז כידוע, בסיום דבריו עברו הבה"ח לפני ראש הישיבה שליט"א לקבלת הפרסים - ספרים יקרי ערך שנבחרו ע"י הבה"ח, כאשר רה"י מרע"ף על ראשם ברכות לרוב.

דברי סיום נאמרו ע"י הרה"ג ר' יחזקאל הלפרין שליט"א מראשי הישיבה שהרחיב בטוטו"ד על הנקודה שמחלקים פרסים בסוף הקיץ על מבצעים שנערכו בימי החורף, שכן עיקר התכלית של כל החיזוקים שהם יעשו קנין בתוכנו ונקנה אותם כדרך חיים ולכן דווקא עכשיו שעברנו תקופת זמן מימי השובב"ם ואכן אנו רואים עצמנו במצב של התעלות בכל העניינים נאה ויאה לחלוקת הפרסים לעידוד והוקרה על הכל.

בסיום המעמד התלכדו כולם בשירות ותשבחות וריקודין להודות ולהלל למלך מהולל בתשבחות בהודאה על העבר ובקשה על העתיד להמשיך להתעלות בתורה וחסידות.

וקידשתם את שנת החמישים

ממלכת התורה והחינוך בחיפה מציינת בהתרגשות יובל שנים להיווסדה

בלבבות הומים וגדושי רגשות קודש מלאי שמחה, ציינו בני קהילתנו הקד' בחיפה - בשבת קודש פרשת חוקת העעל"ט - מלאת חמישים שנה להקמת המוסדות וחנוכת בית מדרשינו.

יובל שנים שחלפו, מעת סמכו אנשי מעלה ואנשי מעשה, את אדני יסודות מוסדותינו הקד' הנאדרים בקודש, המה הני חסידי קמאי, אשר נאזרו עוז וחיל, ובכח אמונת צדיקים איתנה שיקדה בליבם פנימה, אזרו חלציהם ושקדו לקיים את מאמר פיהו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע"א, ולהפק את רצונו הטהור וכפי שביטא אליהם בהוראת קדשו - לייסד בית מדרשינו והמוסדות המפוארים על הר הכרמל. בכך הניחו את היסודות העמוקים שנחצבו ונוצקו בעצה עמוקה של אותו צדיק, ואשר מאז ועד עתה עלו מעלות רמות, והלכו מחיל אל חיל, גדלו והצליחו וגם עשו פרי, בהרחבתם ופיתוחם התמידי של מוסדות הקודש, ובהקמת ממלכת התורה והחינוך לשם ולתפארת ולתהילה.

ביום שבת קודש פרשת חוקת תשל"ב - נפתחו לראשונה שערי בית מדרשינו והתקיימו בה תפילות השבת. בכך נחנך בית מדרשינו, בפועל כפם של אלו מתי מעט מאנשי שלומנו הבודדים שהתגוררו בעיר, אשר בעת ההיא לקראת ייסוד ביהמ"ד ייגעו למעלה מיכולתם, והשתדלו והוסיפו עוד להביא אחזת מרעים ומכרים על מנת להשלים המניינים, ולהבעיר את שלהבת הקודש של בית מדרשינו. ומני אז ועד עתה, משך חמשה עשורים

קהילתנו, שבו חל שבת יארצייט של כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, ובו מציינים אנו חמישים שנה להקמת בית מדרשינו והמוסדות, וכן עשר שנים להקמת ת"ת 'דרכי אבות' בחיפה, והחוט המשולש לא במהרה ינתק אשר המה בכוחו הגדול של כ"ק אדמו"ר זי"ע, ובשבת הילולא דייליה זוכים אנו לראות צדיק מה פעל בקרב הארץ. בדבריו הרחיב אודות יסודות ושורשי הקמת קהילתנו, ותיבל אמריו במקראי קודש מפרשת השבוע, בלשון הפסוק אז ישיר ישראל וכו', באר חפרוהו שרים כרוה נדיבי העם, במחוקק במשענותם וכו', ועל משקל זה דרש בגודל זכותם הרבה של מייסדי בית גדול וקדוש זה, והזכיר לשבח את ראשוני הקהילה, הרה"ח ר' יעקב בלזם ז"ל, הרה"ח ר' ישראל אברהם שמעון ז"ל והרה"ח ר' ברוך בלומנטל ז"ל, ויבדלחט"א הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א, המה ראשוני הקהילה שבמסירות נפשם הוקם זה הבית. כן הזכיר את פועלו של המורא דאתרא דקהילתנו הקד' עשרות בשנים ה"ה כ"ק אדמו"ר מנדבורנא חיפה שליט"א אשר הרביץ תורה ויראה משך השנים הטובות לברכה, ועודנו מאיר מהודו וזיוו עלינו לאוי"ט. כן הזכיר לשבח את הרה"ח ר' יצחק פסח שמורלר שליט"א מראשי קהילתנו על שנים רבות שניהל ביז רמה והשקיע מלא כוחותיו בהרחבת וביסוס מוסדותינו הק', ואת הרה"ח ר' אליעזר מרדכי ישראלי שליט"א מחשובי וותיקי קהילתנו. עוד ייחד בדברים והזכיר את הרה"ח ר' ישראל אברהם שנק הי"ו אשר יגע רבות לסייע לאברכי אנ"ש לקבוע משכנם בחיפה, וכן לעסקני קהילתנו הרה"ח ר' יהושע עוזר וינריץ והרה"ח ר' חיים בורד הי"ו, ולעוד אברכים רבים טובים אשר אי אפשר לפורטם, שבמשך שני דור נתנו ונותנים ליבם ומאודם למען בית ה'.

את דבריו השלים, בדברי שבח והוקרה נרגשים קדם מנהלי המוסדות הר"ר צבי אלימלך לוינשטיין והר"ר חיים

לקל חי. התרגשות מיוחדת עוררה דבר ברכתו המיוחדת של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א, שאף שיגר ממעון קדשו בקבוקי יין לבני קהילתנו, עליה איחלו איש לרעהו 'לחיים' בעת הקידושא רבה.

בקשב רב האזין הקהל, לדברים נשא הרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א מנהל המוסדות מיום היווסדה, אשר יצא מגדרו - ושלא כדרכו משך כל החמישים שנה - נעתר להפצרות גבאי ביהמ"ד, ונענה לדרוש בפני הציבור, בהיותו היחיד מבין מאות המתפללים שהתפלל בביהמ"ד בשבת ההיא לפני יובל, ובהצטדקו תחילה בלשון חז"ל 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש'. משך זמן תיאר וסיפר את השתלשלות העניינים מאת קיבל את הוראת הקודש מכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע לפתוח בית מדרש בחיפה יחד עם הרה"ח ר' ישראל אברהם שמעון ז"ל והרה"ח ר' יעקב בלזם ז"ל, כאשר את הסכום הראשוני לרכישת הבניין שילם כ"ק אדמו"ר זי"ע בעצמו. ולאחר האריך בנקודות ציון של פיתוח והרחבת המוסדות בבניית המקווה טהרה ובהקמת כולל האברכים ושאר ענפי המוסדות לתורה ולחסד, ומוסדות החינוך עד עצם היום הזה. את דבריו השלים ברוב רגש ואמר 'אודה ה' מאד בפי ובתוך רבים אהללנו' על אשר גבר עליו חסד ה', בזכות שנפלה בחלקו לקיים רצון יראיו, וליטול חלק בהקמת והחזקת מקום תורה ובית קדוש זה, אשר שתיליו וענפיו בחצרות אלוקיני יפרחו ויצמחו לתפארה. וכן צירף קריאה מיוחדת לאברכי הקהילה, למען יכירו וידעו במסירותם של דורות הראשונים לייחד תפילתם דייקא בבית מדרשינו, וממנו ילמדו להקפיד גם הם, לפקוד את בית מדרשינו בקביעות, ולקבוע בו מקום תפילתם, כרצון קודשם של רבוה"ק זי"ע ולהבחל"ח.

לאחמ"כ נשא דברי תורה וברכה הדומ"צ הגאון רבי שלמה הכהן שטרן שליט"א, אשר ייחד בדברים אודות גודל הזמן, אשר מה נכבד יום שבת קודש זה בדברי ימי

חצר הקודש צאנו

קרית צאנו נתניה

וי אבדה נפש יקרה

בצער רב וביגון קודר, אנו מבכים את הסתלקותו של איש חסיד, משיירי חסידים הראשונים, חסיד בכל ישותו, תהלוכותיו והנהגותיו. דמות מופת של דבקות בצדיקים, אות להתבטלות חסיד לרבותיו, שייף עייל שייף נפיק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה, אציל הרוח והנפש, שמו הנעלה יזכר לעד בדברי ימי בית צאנו

הרבני החסיד הישיש רבי יחיאל מיכל פרענקל ז"ל

כסא דנחמתא

משתתפים אנו בצערם ובאבלם הכבד של בניו, ידידינו היקרים והנכבדים זכי הרעיון וההגיון, האישים הדגולים והמופלגים, אנשי חיל ורבי פעלים לתורה ולתעודה

הרה"ג ר' ליבוש שליט"א - ר"מ בישיבת חת"ס הרה"ח ר' יוסף הי"ו

והרה"ח ר' אברהם חיים הי"ו

המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

יה"ר שלא ישמע עוד בגבולכם שום שבר ושוד, ולא תוסיפו לדאבה עוד, ויבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר אמן.

ההנהלה

מרכבה לשכינה, ובפרט כאשר אין הלימוד עולה בניקל, שזהו אחד מקנייני התורה. כן האריכו בענין גודל הזהירות בשמירת עיניים ובפרט בחודשים אלו.

סעודת סיום מסכתא מפוארת נערכה בבית מדרשנו היכל צבי בירושלים, שם התיישבו הבחורים סביב שולחנות ערוכים בכל טוב, כשבמהלך הנסיעה נשא משא מיוחד הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א דומ"צ בית מדרשנו בבארא פארק, בענייני ימי בין המצרים.

בשעת ערב מאוחרת עלו ובאו הכל יחד אל עבר שריד בית מקדשנו לתפילת ערבית מרוממת, ולשפוך שיח במקום אשר לא זכרה שכינה משם מעולם.

אחר חצות ליל חזרו בחורי החמד לישיבה"ק, כשפיהם מלא ברכות והודאות להנהלת היכלי התורה והחסד אשר העמידו הכל ברוחב לב למען לא יחסר המזג, כמו גם לצוות הרוחני דישיבה"ק, הגה"צ ראש הישיבה ואב"ד קהלתנו הק' בארה"ב שליט"א, המנהל הרוחני הרב אשר ביום שליט"א, והמשגיח הרב אלימלך הכהן ישראלי שליט"א, אשר עמלו וטרחו למען יהא הכל על הצד היותר טוב.

מהנעשה ונשמע בקהלתנו הק' בעיה"ק צפת תובב"א
בני קהלתנו הק' בעיה"ק צפת תובב"א, התכנסו באו במוצאי צום שבעה עשר בתמוז נדחה, יומא דהילולא של הרה"ק מטאלטשאווא זי"ע, אשר טמון בין רגבות עפר עיה"ק, לסעודת הילולא רבתי בבית מדרשנו 'שפע חיים' בדרום העיר.

סעודת ההילולא נערכה בשילוב סעודת אויספאסטן, מנדבת הרה"ח ר' מרדכי ישכיל הי"ו מנכ"ל מוסדותינו הק' בעיר. במהלך הסעודה נשאו דברים במשנתו של בעל ההילולא והתוועדו יחד לאורו.

בחצות ליל מוצש"ק, נערך מנין לאמירת כל ספר תהלים על יד ציון קדשו, כשבסיומה העתירו בני קהלתנו הק' לזכות הכלל והפרט.

כמו כן, ביומא דהילולא של האור החיים הק', התאספו שוב בני קהלתנו הק', במסגרת השיעור הקבוע בספר הק' אור החיים, הנמסר ע"י הדומ"צ הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א, לסעודת הילולא רבתי לרגל יומא דהילולא.

במהלך הסעודה נשא דברים הדומ"צ הגרי"ש שליט"א במעלת היום, ובגודל תוקף קדושתו של בעל ההילולא, ומה שהפליא בגדלותו רביה"ק מרנא הדברי חיים זי"ע ועוד רבים מצדיקי הדורות. כשבהמשך אף מסר השיעור השבועי הקבוע.

בני קהלתנו הק' מסרו ברכות תודה לכל העושים והמעשים, ישאו ברכת מאת ה' ובכל אשר יפנו ישכילו ויצליחו.

שלמה לוי, אשר ניצבים איתן לצד הרה"ח ר' יוס'ל שנק שליט"א, ויחדיו עמלים ביגיעה עצומה לשאת את משא העם, ובכתף ישאו את עול המוסדות, על עשרות אברכה ועמלי בטהרה ומאות תלמידיה בתלמוד תורה 'דרכי אבות' ובישיבת 'דברי יציב' המתחנכים בדרכי תורה וחסידות לאורו הגדול של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ולצד שאר ענייני החזקת בית מדרשנו וענייני הקהילה.

לקראת סיום נתכבד הר"ר חיים בורד להקריא ברכה מיוחדת, ולהעניק מתנת הערכה והוקרה מבני הקהילה להרה"ח ר' יוסף יהונתן שנק שליט"א, ובה הביעו רוב הערכתם על רוב פועלו למען מוסדותינו הקדושים בעבר ובהווה. בסיום המעמד קמו בני הקהילה כאיש אחד בלב אחד לריקוד של שמחה והודיה להשי"ת, בהודיה על העבר ובבקשה על העתיד אשר כ"ה יוסיף וכ"ה יתן, אלה וכאלה יוסף עמנו להגדיל שמו הגדול שנקרא עלינו ולהגדיל תורה ולהאדירה.

נסיעה מרוממת לקבוצה מובחרת מתלמידי ישיבה"ק מתבתא דברי חיים פעיה"ק

ביום ב' העעל"ט פר' דברים, זכו חבורת בחורים נבחרים משיעור ג' דישיבתנו הק' מתיבתא דברי חיים פעיה"ק, לנסיעה מרוממת ויחודית להתפלל בקברי צדיקים.

קבוצה נבחרת זו במשך כל השנה העעל"ט השכימו קום לסדר לפני התפילה באשמורת הבוקר, להכין עצמם כראוי בלימוד התורה קודם התפילה כיאה וכראוי, וקבעו מקום לתפילתם בתוככי היכל המתבתא, ואשר כידוע הפליגו רבוה"ק זי"ע ויבדלחט"א בענין זה, ובישיבה"ק הניחו דגש מיוחד בענין זה.

בתחילה נסעו לעבר בית לחם מקום קבורתה של רחל אמנו. על אם הדרך השמיע המנהל הרוחני הרב אשר ביום שליט"א שיחה מיוחדת בגודל חשיבות עסק התורה קודם התפילה.

עם הגיעם אל קבר רחל, נעמדו בחורי החמד לתפילת מנחה אשר עברה במתינות ובהתלהבות, ולאחמ"כ המשיכו בתפילות ובקשות בבקשה על הכלל והפרט. בהמשך שמו פניהם לעבר עיר הקודש והמקדש אל ציונו הק' של האור החיים הק' זי"ע, כשבדרך למדו יחד מדברי תורתו של האוה"ק, שם אמרו פרקי תהלים בציבור.

משם המשיכו לסדר לימוד מיוחד למשך כשעה בבית מדרש בירושלים עיה"ק, ולאחמ"כ עלו למעונם של הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א מזקני צדיקי דורנו ואצל כ"ק האדמו"ר מסקולען שליט"א בירושלים אשר השמיעו בפניהם מדבריהם על הזכות המיוחדת לשקוד על דלתי התורה בהתמדה, והעוסק בתורה הוא נעשה

